

KONST. 9. 07
STOCKHOLM

Dupl. från
Engl. Bibl.

**SJUSTATS-
MARKNADEN**
**EN EKONOMISK
ÖVERSIKT**

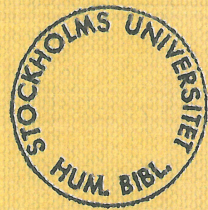
8

*Svenska Telegrambyråns
skriftserie*

Stockholms Universitetsbibliotek

30001 009754555

7841

SJUSTATS- MARKNADEN

**EN EKONOMISK
ÖVERSIKT**

Innehåll	Inledning	Sid. 5
	Danmark	21
	Norge	33
	Portugal	48
	Schweiz	55
	Storbritannien	63
	Österrike	76

STOCKHOLMS UNIVERSITET

27 JULI 1962

HEM. BIBL.

Återgivande av innehållet tillåtet endast med angivande av källan.

Förord

När jag föreslog AB Svenska Telegrambyrån att ge ut en skrift om EFTA och EFTA-länderna, hade jag ingen klar uppfattning om vad EFTA skulle komma att bli: en ren förhandlingsorganisation, början till en ekonomisk enhet eller bara ett plåster på såren efter de misslyckade förhandlingarna om nordiska och allmänuropeiska marknader. Egentligen vet vi väl inte mycket mer idag. Men en sak vet vi: EFTA-länderna kommer i framtiden att angå oss mer än tidigare, vad som i övrigt än må komma att hända på den europeiska handelsfronten. Därför är jag glad att denna skrift kommit till.

Skriften är avsedd att ge en allmän ekonomisk översikt över samtliga EFTA-länder utom Sverige, som utförligt behandlades i föregående utgåva av Telegrambyråns skriftserie. Skriften försöker ge vissa elementära fakta om dessa marknader ävensom upplysningar om vart man kan vända sig för att få veta mer.

Min egen insats i tillkomsten av denna skrift har varit idégivarens, ej författarens. Inledningen om EFTA-avtalets tillkomst och innebörd har skrivits av fil. kand. Göran Albinsson, som även författat kapitlen om Norge, Portugal och Storbritannien. Kapitlen om Danmark, Schweiz och Österrike har författats av pol. mag. Göran Ahrsjö. Sammanställningen över informationsställen i EFTA-länderna har utförts av jur. kand. Hugo Holmquist.

Det redaktionella arbetet har utförts inom Svenska Telegrambyråns utredningsavdelning.

Uppsala i augusti 1960

Sune Carlson

Inledning

Den allmänna bakgrunden

Under hela efterkrigstiden har de västeuropeiska staterna varit engagerade i strävanden att rasera hinder för det internationella handelsutbytet. Påtagliga framsteg har gjorts i riktning mot stabila och utväxlingsbara valutor, minskade importregleringar, etc. Men utvecklingen har också lett till att Västeuropa splittrats i två stora handelsblock; den kontinentala sexstatsmarknaden (CEE=Communauté Economique Européenne) och det yttre sjustatsområdet (EFTA=The European Free Trade Association) där Sverige är medlem. Utanför dessa två block står flera västeuropeiska länder, bl. a. Finland och Island.

I detta kapitel skall en kort översikt ges av bakgrunden till dagens situation. Vidare kommer EFTA-ländernas ekonomiska struktur att beskrivas i sina huvuddrag. Till slut skall några ord sägas om vad den europeiska integrationen kan tänkas betyda för Sveriges del.

I de flesta staters historia finns exempel på tvister mellan »frihandlare» och »protektionister». Frihandlarnas förnämsta argument har varit, att en internationell arbetsfördelning höjer de deltagande ländernas produktionskapacitet. Genom att marknaderna blir större kan specialiseringens och stordriftens fördelar utnyttjas. Varje land kan producera och sälja de varor och tjänster, som det är mest lämpat för. I Australien är t. ex. jorden billig i förhållande till arbetskraften varför det är lönande med fårskötsel och extensivt jordbruk. Australien byter ull och vete mot brittiska industrivaror. Storbritannien har nämligen andra kostnadsrelationer mellan jord och arbetskraft, vilket gör att en dylik handel, trots fraktkostnaderna, blir gynnsam för bägge länderna.

Om det nu är så fördelaktigt med en fri internationell handel, varför har då så många hinder under tidernas lopp rests häremot? Alla länder har t. ex. en större eller mindre del av importen tullbelagd. Protektionisternas argument har varit skiftande. Genom tullar kommer hemmaproduktionen i ett gynnsammare läge gentemot den utländska konkurrensen, vilket menas ge ökade möjligheter till syssel-

sättning för den egna arbetskraften. Av beredskapsskäl kan det vara önskvärt med inhemsk produktion av t. ex. livsmedel och krigsmaterial. En gryende industri kan under startskedet behöva en s. k. skyddstull. Tullar utgör en viktig inkomstkälla för staten. Ett ytterligare argument har varit, att ett land genom att medvetet inskränka sin utrikeshandel blir mindre beroende av de internationella konjunkturrörelserna. Enkelt uttryckt vill man alltså undgå att importera depressioner.

Här är inte plats, att närmare granska argumenten för eller emot frihandel. Vi nöjer oss med att notera, att Sverige varit starkt engagerat i strävandena för ökad frihet i de internationella handels- och betalningsförbindelserna. Denna positiva attityd har varit naturlig mot bakgrund av sådana ekonomiska förhållanden som Sveriges höga industrialiseringsgrad, råvarutillgångarnas sammansättning, hemmamarknadens litenhet, samt utrikeshandelns varu- och länderfördelning. Av betydelse har också varit en allmän uppfattning, att en fri handel för staterna närmare varandra och bidrar till det ekonomiska framåtskridandet i världen. En rikt utvecklad världshandel är en fredsfaktor av betydelse.

Från Bretton-Wood till Rom

Särskilt depressionen och upprustningen ledde under 1930-talet till att världshandeln snärjdes i ett nät av diskriminerande valutaregleringar, importkvoteringar och höga tullar. Och under världskriget bröt sedan det internationella varuutbytet nästan helt samman. Medan kriget ännu pågick började emellertid de allierade med USA och Storbritannien i spetsen att planera för världsomfattande åtgärder att nå stabilitet och utbytbarhet på valutaområdet samt liberalisering av handeln genom borttagande av regleringar och minskning av tullar. En konferens i Bretton-Wood i USA med 44 nationer ledde 1944 till upprättandet av Världsbanken och Internationella valutafonden. År 1947 tillkom den s. k. Havanna-stadgan för en världsomfattande handelsorganisation. I väntan på att denna överenskommelse skulle godkännas av de olika parlamenten skapades vid en konferens

mellan ett mindre antal nationer i Genève samma år ett allmänt tull- och handelsavtal; efter de engelska initialerna vanligtvis kallat GATT. Syftet var att GATT-länderna skulle förhandla om utbyte av tullsänkningar och grundlägga allmänna regler för handelspolitiskt beteende. — Den internationella handelsorganisationen kom sedan aldrig till stånd. Det som provisorium tänkta GATT permanentades därför och utbyggdes till att omfatta ett stort antal länder vilka svarade för huvudparten av världshandeln.

De här nämnda och en rad andra avtal av mindre omfattning syftade till att på global basis medverka till en långsiktig utveckling mot fri internationell handel. De var emellertid inte tillräckliga för att klara den akuta europeiska efterkrigssituationen. De europeiska problemen var nämligen gigantiska. En betydande del av produktionsapparaten var sönderslagen och många stater kämpade med svåra inre oroligheter. Återuppbyggnaden hindrades starkt av brist på valutor — främst dollar — som skulle möjliggjort import från mindre drabbade områden.

I detta läge kom USA:s storstilade erbjudande om hjälp till den europeiska återuppbyggnaden, efter den amerikanske utrikesministern benämnd Marshall-hjälpen. Fjorton länder — däribland Sverige — accepterade att etablera ekonomiskt samarbete mot vederlag i dollar. Östblocket ställde sig utanför. 1948 fick samarbetet permanent karaktär genom bildandet av OEEC (The Organization for European Economic Co-operation).¹ Marshall-hjälpen bidrog till ett kraftigt ekonomiskt uppsving i Västeuropa. OEEC har under 1950-talet ägnat sig åt att nedbryta de kvantitativa regleringarna mellan deltagarländerna, den s. k. frilistningen. Av stor betydelse för vidgandet av den

¹ I dag är följande 18 länder med i OEEC: Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Turkiet, Österrike. Dessutom är Jugoslavien medlem med särskild status. USA och Kanada deltar i och stöder OEEC:s verksamhet. Förhandlingar pågår dock om ombildning av OEEC till ett organ för ekonomiskt samarbete och utveckling i vilket USA och Kanada avses ingå som medlemmar och CEE erhålla direkt representation.

västeuropeiska handeln blev den betalningsunion (EPU) som bildades 1950. EPU gjorde i stor utsträckning valutorna utbytbara samt gav dessutom vissa automatiska krediter. 1958 avlöstes EPU av en monetär överenskommelse av lösare karaktär. Försök att ta upp tullfrågor till förhandlingarna inom OEEC har inte lett till några resultat, utan dessa har hänvisats till GATT.

Vid sidan om det gemensamma västeuropeiska samarbetet inom OEEC planerade en del stater ett mer långtgående ekonomiskt samarbete. Politiska motiv torde därvidlag ha spelat en betydande roll. Redan 1944 hade Belgien, Nederländerna och Luxemburg beslutat bilda en tullunion — Benelux — som fyra år senare trädde i funktion. I korthet innebär en tullunion att de deltagande länderna slopar de inbördes tullarna och upprättar en gemensam tullmur mot yttervärlden. I allmänhet leder en tullunion till ett intimt samarbete mellan deltagarländerna genom bl. a. de krav som uppstår på en harmonisering av den ekonomiska lagstiftningen, löner och sociala förmåner, etc. Sex år efter Tysklands kapitulation gick Frankrike, Italien och Benelux-länderna samman med den forne fienden i Kol- och stålunionen för att integrera kol-, järn- och stålindustrierna och skapa en gemensam marknad utan tullar eller andra restriktioner för dessa varor. Unionens styrelse är i princip överstatlig, vilket innebär att deltagarländerna avstått en del av sin nationella suveränitet. — GATT-avtalet medger under vissa förutsättningar regional integration trots att det ju blir fråga om diskriminering gentemot utomstående.

Sedan de politiskt vittsyftande planerna på en europeisk försvarsgemenskap gick i stöpet började Kol- och stålunionens stater redan 1955 sondera möjligheterna att bilda en gemensam marknad för i princip alla varor. Våren 1956 började de att utarbета en avtalstext. Den 13 december 1957 deponerade de Sex' regeringar ratifikationshandlingarna om det s. k. Rom-fördraget, som trädde i kraft den 1 januari 1958.

De Sex' ekonomiska samarbete syftar i princip längre än till enbart skapandet av en tullunion. Målet är ett allt fastare politiskt, ekonomiskt och kulturellt samarbete. När det gäller tullunionens tidtabell har redan två viktiga steg tagits. Den 1 januari 1959 och den 1 juli

1960 skedde tioprocentiga sänkningar av de inbördes tullarna. Den 1 januari 1961 skall en ytterligare sänkning med 10 procent äga rum, varvid även den första anpassningen av de nationella tullarna till den gemensamma yttre tulltaxans nivå kommer att genomföras. Enligt de ursprungliga planerna skulle tullunionen vara genomförd under loppet av 12—15 år. Denna tidrymd har emellertid senare förkortats och starka krafter är i aktion för att ytterligare påskynda förloppet.

Bildandet av EFTA

När de Sex' planer började att ta fastare form lanserade Storbritannien sommaren 1956 ett förslag om att övriga OEEC-stater i form av ett frihandelsområde skulle kunna anslutas till de Sex' tullunion. Den väsentligaste skillnaden mellan en tullunion och ett frihandelsområde ligger i att frihandelsområdets medlemmar, trots att de — liksom tullunionens medlemmar — avskaffar de inbördes tullarna, behåller sina individuella tullar gentemot utomstående stater. Förhandlingarna blev mycket komplicerade och långvariga. För Storbritannien är det t. ex. ett vitalt intresse att inte låta en europeisk lösning störa handelssamarbetet inom samväldet. De skandinaviska ländernas tullnivåer är bland de lägsta i världen. Nämnda länder kunde därför inte acceptera CEE:s önskemål om att ett eventuellt frihandelsområdes yttre tullar borde anpassas efter CEE:s planerade jämförelsevis högre tullmur. Det visade sig omöjligt att finna någon samsarbetslinje och i slutet av 1958 var sammanbrottet ett faktum.

Vid förhandlingarna hade det emellertid visat sig att sex länder — Danmark, Norge, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Österrike — hade en mycket likartad inställning till en rad viktiga frågor. De var positivt inställda till ekonomiskt samarbete, men ansåg sig inte kunna godtaga de politiska konsekvenser som ett accepterande av de Sex' förhandlingsvillkor skulle innebära. Ett intensivt utrednings- och förhandlingsarbete i vilket även Portugal kom att delta inleddes på svenskt initiativ våren 1959.

Strax efter kriget hade de nordiska länderna börjat undersöka

möjligheterna till ett fastare ekonomiskt samarbete. Dessa planer fick med tiden allt fastare form och inriktades på skapandet av en nordisk tullunion. Som en följd av det nya läge vilket uppstod i och med att EFTA-planerna sköts i förgrunden avbröts de långt framskridna underhandlingarna om en nordisk tullunion. Detta har inneburit ett radikalt nytt läge för Finland som ej är medlem i OEEC och därför stått utanför frihandelsförhandlingarna. Men genom att de yttre Sju's ekonomiska samarbete är utan politiska syften finns goda förutsättningar för en eventuell finsk anslutning.

De yttre Sju's förhandlingar ledde redan i november 1959 till en överenskommelse, som i snabb följd ratificerades av de olika parlamenten. Den 1 juli 1960 skedde den första sänkningen av de inbördes tullarna. Genom att redan i första omgången göra en reduktion med 20 procent uppnåddes paritet med Sexstatsunionens tidtabell. Den 1 januari 1970 skall i princip alla importtullar (med undantag av de fiskala) vara avskaffade inom EFTA. Konventionen innehåller inte någon bestämmelse som medger en längre övergångsperiod. Däremot kan genom ett enhälligt beslut tullavvecklingen ske snabbare.

Ett frihandelsområde innebär inte lika stora krav på samordning av den ekonomiska politiken som en tullunion av CEE:s typ. Detta betyder emellertid inte, att ett frihandelsområde saknar problem, vilkas lösande ställer stora krav på samarbetsvilja. Många viktiga detaljer har lämnats utanför EFTA-konventionen för att så småningom klaras upp.

Bland EFTA-konventionens bestämmelser förtjänar reglerna för fastställande av områdesursprung att särskilt nämnas. Dessa regler avser att förhindra en snedvridning av handeln, som kan uppkomma genom att EFTA-länderna har olika tullar gentemot yttrevärlden. Funnes inga ursprungsregler skulle t. ex. en importör i ett EFTALAND med hög tull på de varor han önskar importera från utomstående kunna dirigera om sin handel och köpa via en annan medlemsstat med låg tull mot yttrevärlden. Det är uppenbart att hur enkla än ursprungsreglerna göres blir risken stor för kostsam pappers-exercis och konflikter.

Enligt konventionen betraktas som frihandelsvaror:

- a) varor som helt har framställts inom EFTA;
- b) varor som genomgått viss bearbetning inom EFTA (processkriteriet);
- c) varor som till högst 50 procent av värdet framställts utom EFTA (procentkriteriet).

Till konventionen har fogats en bearbetningslista med detaljerade bestämmelser. Konventionen innefattar ej jordbruksvaror och fisk. Vidare finns regler för fiskala tullar. Dessa får endast behållas om det protektionistiska elementet avskaffas, d. v. s. om de ej gynnar inhemsk tillverkning. Emedan Norge saknar egen bilproduktion har den norska biltullen fått status som finanstull, vilket ger Norge möjlighet att bibehålla sin biltull när bl. a. Sverige måste successivt avskaffa sin. Här är dock inte plats att närmare redogöra för konventionens olika detaljbestämmelser.

EFTA-ländernas ekonomiska struktur

En väsentlig drivkraft bakom det snabba genomförandet av de yttre Sju's frihandelsområde var otvivelaktigt förhoppningar att därigenom få en starkare förhandlingsposition gentemot de Sex. Men detta konstaterande får inte undanskymma, att EFTA har ett betydande egenvärde. I länderbeskrivningarna i de följande kapitlen ges en översikt av den nya hemmamarknad de svenska företagen kommer att gradvis möta.

Mätt i invånarantal är EFTA en betydligt mindre marknad än CEE; 90 miljoner mot 165 miljoner människor. Men gör vi den ur ekonomisk synpunkt intressantare — fast ur statistisk synpunkt våghalsigare — jämförelsen mellan de båda blockens produktion finner vi att den genomsnittliga bruttonationalprodukten per individ är 10 procent högre i EFTA än i CEE. Såväl EFTA som CEE är emellertid ganska heterogena bildningar. De rymmer lokala områden med skiftande grad av ekonomisk utveckling. Genomsnittsvärden döljer t. ex. de stora differenserna mellan Portugal och Sverige inom EFTA samt Syditalien och Belgien inom CEE.

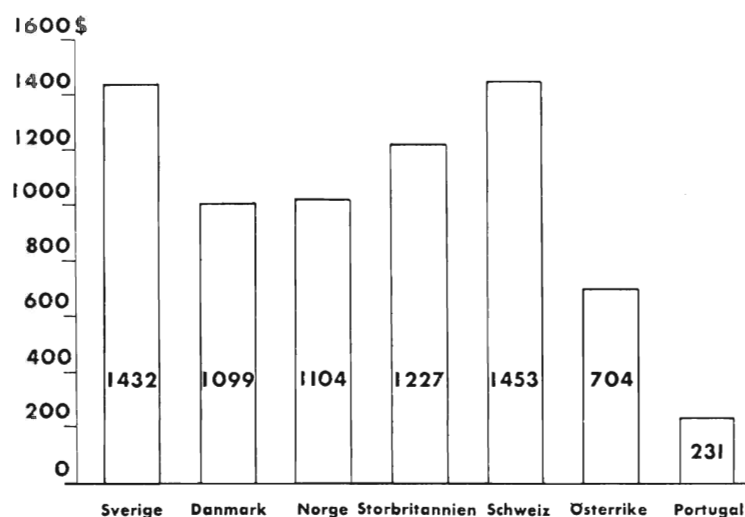
Storbritanniens dominans inom frihandelsområdet är påtaglig. Av EFTA:s totala folkmängd är 58 procent briter och dessa svarar för 65 procent av EFTA:s samlade bruttonationalprodukt. Diagram A visar bruttonationalprodukt per invånare i de olika EFTA-länderna. Näst efter Storbritannien är Portugal med sina nära 9 miljoner invånare det folkrikaste landet inom EFTA. Genom den låga produktionen per sysselsatt faller emellertid bara 2 procent av EFTA:s samlade bruttonationalprodukt på Portugal.

Bruttonationalprodukten är ett mycket grovt mått på graden av ekonomisk utveckling och befolkningens levnadsstandard. Tabell 1 avser att differentiera den bild diagram A ger. Beroende på vilken indikator som väljes skiftar som synes rangordningen mellan de olika länderna. Tabellen pekar dock på att Portugal och även Österrike är mindre utvecklade än övriga EFTA-medlemmar.

Diagram B ger en uppfattning om sysselsättningsstrukturen inom de Sju. Även om de folkräkningar diagrammet bygger på gjordes för ett decennium sedan torde huvudtendenserna vara desamma i dag.

DIAGRAM A

Bruttonationalprodukt per invånare i dollar 1958

TABELL 1. Några indikatorer på levnadsstandarden år 1957

	Döda pojkar i 1:a levnadsåret på 1000 levande födda	Förbrukning av tidningspapper. Kg. per invånare	Personbilar per 1000 invånare	Telefonapparater per 1000 invånare	Radio-mottagare per 1000 invånare ³
Sverige	19,9	24,8	117	315	368
Danmark	29,1 ¹	15,5	62	211	345
Norge	23,0	13,2	44	184	282
Storbritannien	26,7 ²	20,0	81	141	284
Schweiz	25,8	12,7	68	270	256
Österrike	49,7	6,5	33	83	263
Portugal	94,2	3,1	12 ¹	34	67

¹ 1956.

² England och Wales 1956.

³ För vissa länder antalet licenser.

Storbritannien framstår som det mest industrialiserade landet och Portugal som det mest agrara. Schweiz och Sverige kommer på andra resp. tredje plats ifråga om industriell sysselsättning.

Diagram C visar sysselsättningsstrukturen inom den egentliga industrien år 1957. De sex stater för vilka uppgifter finnes har tillsammans en ganska differentierad industriproduktion. Samtidigt är det klart att varje land har sina specialiteter. Exempel härpå är livsmedelsindustrien i Danmark, den kemiska industrien i Norge och verkstadsindustrien i Storbritannien.

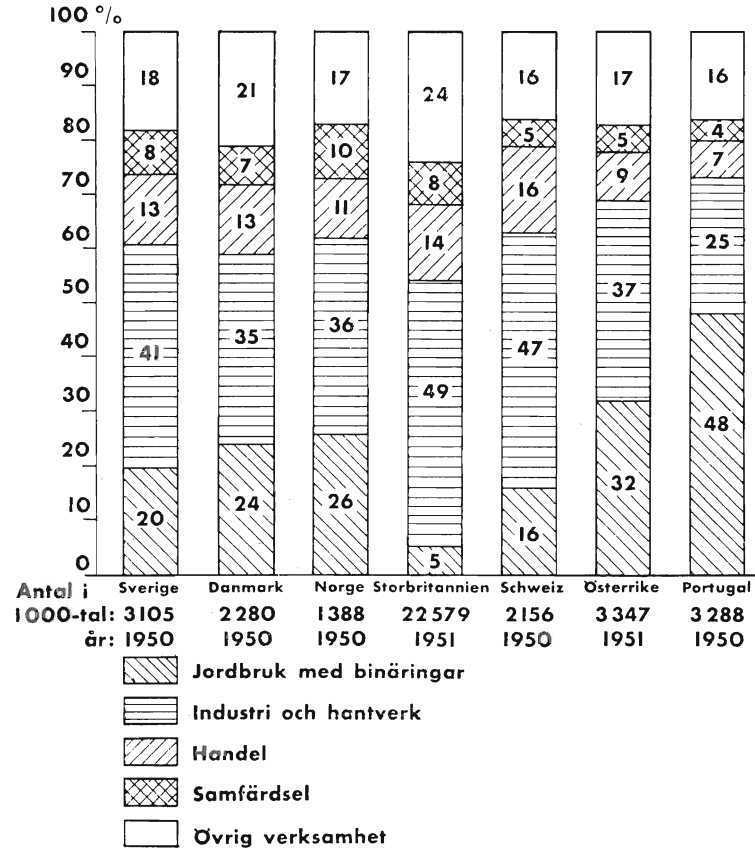
För att något visa utrikeshandelns betydelse har diagram D sammanställts. Norge har det högsta exportvärdet per invånare. Sedan följer Schweiz, Sverige och Danmark på ungefär samma nivå.

För en mer detaljerad översikt av varuhandelns absoluta storlek och länderfördelning hänvisas till handelsmatrisen i slutet av denna skrift. I tabell 2 ges några sammanfattande siffror.

Frihandelsområdets stater ligger geografiskt mer spridda än de Sex. Avstånd och därmed transportkostnader är en viktig faktor för handelns inriktning. Likaså underlättas merkantila kontakter av språk-

DIAGRAM B

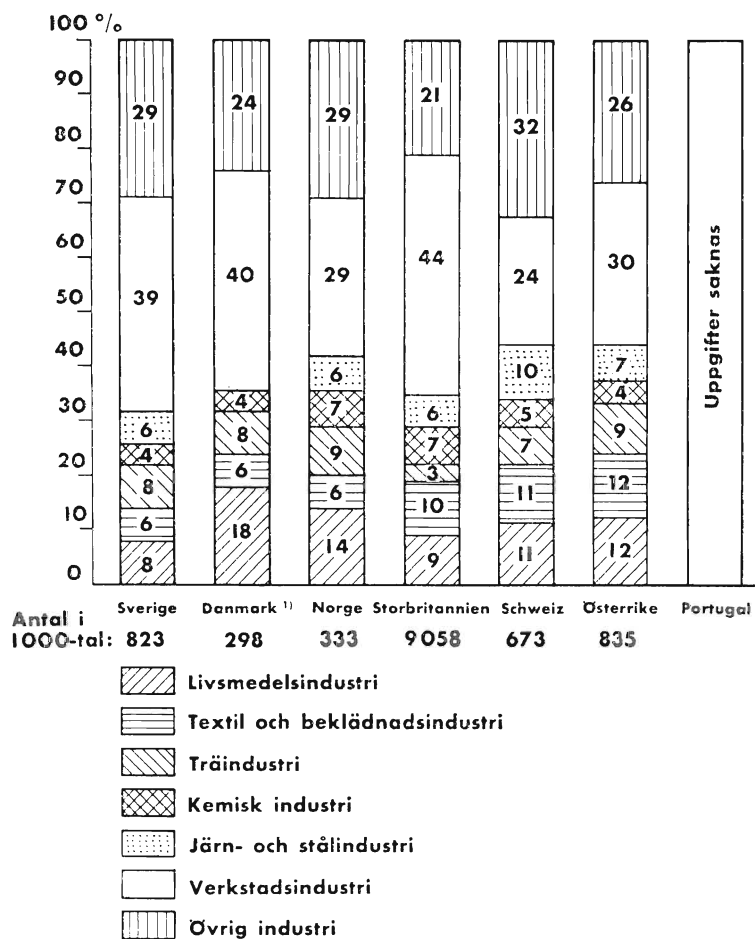
Olika näringsgrenars relativa andel av den förvärvsarbetande befolkningen enligt senaste folkräkning

gemenskap. Med hänsyn härtill är det naturligt, att Schweiz och Österrike har en avsevärt större handel med CEE än med EFTA. Det är därför uppenbart, att det inte är ekonomiska utan politiska överväganden som gjort att dessa länder förenat sig med EFTA i stället för CEE. Både Schweiz och Österrike bygger sina internationella åtaganden på en formaliserad neutralitet, vilken är svår att förena med

DIAGRAM C

Olika industrigrenars relativa andel av sysselsättningen inom
industrien 1957

¹⁾ Järn- och stålindustri inkluderad i verkstadsindustri

ett medlemskap i CEE. Att även Portugal har en betydande handel med CEE beror huvudsakligast på landets produktionsstruktur. Storbritannien är det land inom EFTA som har det värdemässigt största

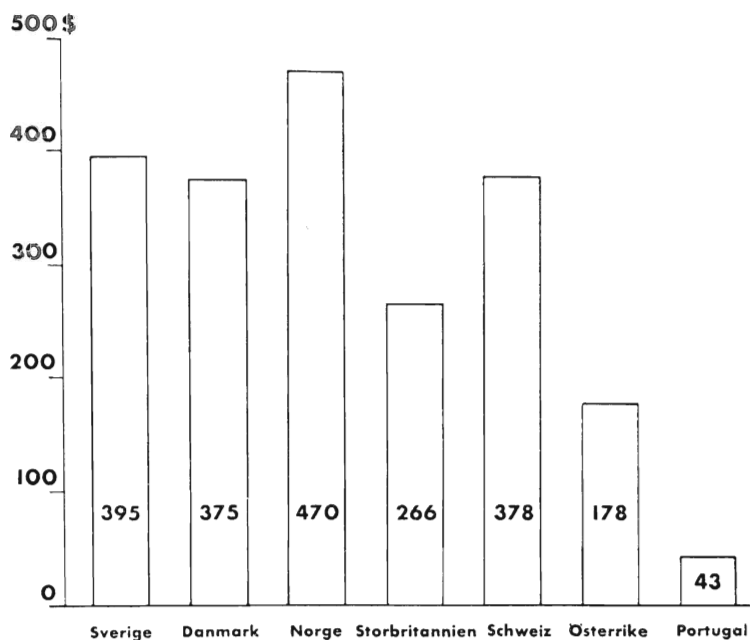
handelsutbytet med såväl övriga frihandelsländer som de Sex. Trots detta betyder handeln med såväl EFTA som CEE relativt sett mindre för Storbritannien än för någon annan medlem av frihandelsområdet. År 1958 svarade länder utanför de europeiska handelsblocken för 76 procent av Storbritanniens såväl export som import. — Tabell 2 visar tydligt att inte för någon EFTA-medlem är handeln med övriga EFTA-stater av klart större omfattning än handeln med de Sex.

Sverige och den europeiska integrationen

Det finns — som ovan nämnts — en mängd problem inom såväl CEE som EFTA, vilka ännu ej fått sin lösning. Vidare är det inte uteslutet att man inom en nära framtid kan nå fram till en överens-

DIAGRAM D

Export av varor och tjänster per invånare i dollar 1958

Tabell 2. *De Sju's varuhandel år 1958*

		Import från			Export till		
		De Sju	De Sex	Övriga länder	De Sju	De Sex	Övriga länder
Sverige	milj. \$	579	989	798	732	647	709
	%	24	42	34	35	31	34
Danmark	milj. \$	527	486	333	501	414	351
	%	39	36	25	40	32	28
Norge	milj. \$	495	463	351	278	203	263
	%	38	35	27	37	27	35
Storbritannien	milj. \$	1026	1495	8034	926	1295	7174
	%	10	14	76	10	14	76
Schweiz	milj. \$	184	1003	520	240	607	700
	%	11	59	30	16	39	45
Österrike	milj. \$	120	583	369	96	455	367
	%	11	54	35	10	50	40
Portugal	milj. \$	103	188	189	50	71	167
	%	22	39	39	17	25	58

kommelse om en samlad västeuropeisk integration, som kanske även kan innefatta USA och Kanada. — Det är naturligtvis ogörligt att mer bestämt säga något om hur Sverige kommer att påverkas av de europeiska integrationssträvandena, när det ännu inte är klart vad dessa strävanden slutligen mynnar ut i. Men om vi antar att CEE och EFTA var för sig konsolideras enligt nu kända planer, kan dock några sannolika tendenser spåras.

Den yttre tullmuren, som de Sex avser att skapa, skall i princip utgöra ett genomsnitt av de nuvarande tullarna. Detta betyder tullhöjningar för Västtyskland och Benelux och sänkningar för Frankrike och Italien. Med hänsyn till att omkring 2/3 av Sveriges export av hel- och halvfabrikat till de Sex går till Västtyskland och Benelux torde den yttre tullmuren skapa problem för Sverige. Därtill kommer, som en följd av integrationen, företagen inom de Sex att bli allt effektivare, vilket ytterligare bidrar till att försvåra Sveriges konkurrensmöjligheter på den kontinentala marknaden. Och denna växande

effektivitet hos företagen inom de Sex, bidrar även till att de blir konkurrenskraftigare på såväl EFTA som andra marknader. Å andra sidan innebär EFTA en större hemmamarknad för de svenska företagen, vilket ökar dessas möjligheter till specialisering och andra effektivitetsbefrämjande åtgärder. Det är heller inte uteslutet att en reducering av de höga franska och italienska tullarna kan resultera i ökad svensk export till dessa länder.

Av stor betydelse är att Sveriges export till de Sex till mer än hälften utgöres av råvaror, vilka kommer att bli tullfria eller beläggas med mycket låga tullar. För denna varupost betyder en ökande ekonomisk aktivitet inom sexstatsmarknaden snarast växande avsättningsmöjligheter.

Bland de varugrupper som otvivelaktigt kommer att få vidkännas betydande svårigheter att vinna avsättning inom de Sex kan nämnas: maskiner, livsmedel, bilar, rör, järn- och metallmanufaktur, kemiska produkter och vissa trävaror.

I vilken utsträckning kan då Sverige »kompensera» sig genom medlemskapet i EFTA? Ungefär lika stor del av Sveriges export går till EFTA som till CEE och dessutom är fördelningen mellan råvaror å ena sidan och hel- och halvfabrikat å den andra i stort sett densamma. Det har sagts att Sverige och Storbritannien nog torde vara de länder inom EFTA, som har de största fördelarna att vänta av sitt medlemskap. Många av de branscher som mister kontinentala marknader har goda utsikter till ökad export till frihandelsområdet. Och detta gäller inte bara storindustrien. Även en tillräckligt effektiv småindustri har mycket att vinna på den nya hemmamarknaden. Inom EFTA blir Storbritannien Sveriges främsta konkurrent. Den brittiska konkurrensen blir särskilt betydelsefull i Danmark och Norge, som f. n. är stora köpare av svenska färdigvaror. Men samtidigt utgör tillgången till en tullfri brittisk marknad en stark stimulans för svensk exportindustri, även om där möter konkurrens från imperieländer som kunnat bli väl etablerade under skydd av Storbritanniens imperiepreferenser.

De handelspolitiska förhållandena återverkar inte bara på exportens storlek och sammansättning på varor och länder. Även importen

förändras, vilket skapar problem för den med importen konkurrerande inhemska industrien. Vidare ökar kraven på det svenska samhällets förmåga och vilja till snabb anpassning på en mängd sektorer. Det förtjänar därför framhållas att även anslutningen till EFTA betyder inskränkningar i den nationella självbestämmanderätten. Varje deltagande i en ekonomisk integration ökar ju Sveriges beroende av utrikeshandeln och därmed minskar landets möjligheter att föra en självständig handelspolitik. Och därtill kommer att den ekonomiska politiken överhuvudtaget måste föras under allt större hänsynstagande till internationella förhållanden.

Det framstår som ett betydande svenskt intresse att de förhandlingar som föres i avsikt att undanröja den handelspolitiska splittningen i Europa resulterar i en positiv lösning. Men samtidigt måste även det globala perspektivet beaktas. Omkring en tredjedel av Sveriges export går till länder utanför de europeiska handelsblocken. Sverige har därför all anledning att fortsätta att energiskt stödja GATT i dess arbete på världsomfattande tullsänkningar. Det är av utomordentlig betydelse att arbetet på Europas ekonomiska enande inte skymmer blicken för det slutliga målet — en allt friare världshandel.

Informationsställen i Sverige

Myndigheter

Kgl. Utrikesdepartementet, Gustav Adolfs torg 1, Stockholm 16, tel. 22 45 00, Handelsavdelningen (diplomatiska aktioner i handelspolitiska sammanhang, handels- och tullförhandlingar).

Kgl. Handelsdepartementet, Mynttorget 2, Stockholm 2, tel. 22 45 00, Handelsavdelningen (utrikeshandel i allmänhet, närmast överordnade myndighet för svenska handelssekreterare i utlandet, kommersiell representation i utlandet).

Kgl. Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5, Stockholm C, tel. 22 36 00, Utrikes- och utredningsbyrån (närmast överordnade myndighet för svenska handelskamrar i utlandet, utredningsorgan för UD

och Handelsdepartementet och samtidigt kontaktorgan med näringslivets centrala organisationer samt de olika industribranscherna), Statistiska byrån (handelsstatistik).

Kgl. Generaltullstyrelsen, Skeppsbron 38, Stockholm 2, tel. 24 00 00, Tullbehandlingsbyrån (tulltaxe- och tullvärdeärenden, ursprungsfrågor i samband med EFTA).

Ovanstående fyra myndigheter har varit direkt representerade vid sjustatsförhandlingarna och är väl insatta i EFTA-konventionens alla detaljer.

Enskilda institutioner

Sveriges Allmänna Exportförening, Vasagatan 12, Stockholm C, tel. 22 98 00, Informationsavdelningen (kommersiell och handelspolitisk information om utländska marknader, utländska affärskontakter, representationsfrågor, in- och utländsk statistik, internationella frågor — internationellt ekonomiskt samarbete i allmänhet och europeisk integration i synnerhet — tull- och skeppningsfrågor), Förlaget (föreningens svenska och utländska tidskrifter, Swedish Export Directory, exportlitteratur), Biblioteket (uppslagsböcker och litteratur om olika marknader, telegramkoder, statistik, utländska tidningar och tidskrifter), AB Exportbyrå (marknadsundersökningar, kreditupplysningar, översättningar), Exportföreningens Utställnings AB (informationscentral rörande mässväsendet; anordnar svenska informationskontor och samfällda framträdanden på mässor och utställningar i utlandet), Småindustriens Exportbyrå (den mindre industriens exportproblem).

Sveriges Grossistförbund, Regeringsgatan 5, Stockholm 16, tel. 23 54 70, Utrikeshandelsavdelningen (kommersiella och handelspolitiska importfrågor, centralorganisation för branschföreningar inom importhandeln, affärskontakter).

Stockholms Handelskammare, Västra Trädgårdsgatan 9, Stockholm 16, tel. 23 12 00 (kommersiella och handelspolitiska importfrågor, utrikeshandel i allmänhet, affärskontakter — huvudsakligen avseende importhandeln).

Härtill kommer en rad branschorganisationer på industriens och handelns områden, av vilka en del även befattar sig med utrikeshandelsproblem. Bland särskilda exportföreningar kan nämnas Svenska Glasexportföreningen, Vasagatan 12, Stockholm 1, tel. 22 98 00 och Sveriges Snickeriexportförening, Vasagatan 12, Stockholm 1, tel. 22 98 00.

Annonssbyråernas Förening, Norrlandsgatan 20, Stockholm C, tel. 11 05 05 och *Svenska Annonserers Förening*, Söder Mälarstrand 21, Stockholm Sö, tel. 40 24 18 (information om annonsbyråer och reklammedia i EFTA-länderna).

EFTA-ländernas handelsrepresentationer

British Embassy, Strandvägen 82, Stockholm No, tel. 67 01 40, Handelsavdelningen.

Brittisk-Svenska Handelskammaren, Hovslagargatan 5 B, Stockholm C, tel. 20 95 70.

Danska Ambassaden, Gustav Adolfs torg 14, Stockholm C, tel. 23 18 60.

Kgl. Norska Ambassaden, Strandvägen 113, Stockholm No, tel. 67 06 20.

Portugals Konsulat, Fredsgatan 2, Stockholm 16, tel. 10 43 33, (handels- och passärenden).

Schweiziska Ambassaden, Blasieholmstorg 11, Stockholm C, tel. 23 15 50.

Österrikiska Byrån för Utrikeshandel, Stureplan 19, Stockholm C, tel. 10 07 74.

Danmark

Ett av Europas minsta länder

Danmark är inte större än en tiondel av vårt land och utgör med en areal av 43 000 km² ett av Europas minsta länder. Huvuddelen

bildas av halvön Jylland samt öarna Själland, Fyn, Lolland, Falster och i Östersjön söder om Skåne Bornholm. Som en del av moderlandet räknas också Färöarna medan Grönland administreras som koloni. Denna geografiska uppdelning på öar innebär, att Danmark har endast en kort landgräns, längst i söder mot Västtyskland på 70 km, medan den sammanlagda kuststräckan är inte mindre än 7 500 km. Genom de storartade brobyggnaderna strax innan andra världskriget, exempelvis den 1 200 m långa Lilla Bältsbron och Storströmsbron på 3 200 m, har man emellertid underlättat landkommunikationerna. Danmark har stor betydelse som genomgångsland för trafiken mellan å ena sidan det övriga Norden och å andra sidan kontinenten och Storbritannien.

Den nära kontakten med havet ger Danmark ett utpräglat kustklimat. Somrarna är svala och vintrarna milda medan nederbörden fördelar sig jämnt över året. En bidragande orsak till det milda klimatet är också att Danmark är ett lågland. Den högsta punkten ligger sålunda endast 173 meter över havet.

Hälften av befolkningen stadsbor

Invånarantalet uppgår för närvarande till något mer än 4.5 miljoner, vilket innebär en folktäthet på 105 personer per km² eller betydligt mer än i de övriga nordiska länderna. Folktätheten varierar emellertid mycket mellan de olika landsdelarna och är exempelvis mer än dubbelt så stor på Själland medan den på Jylland är knappt två tredjedelar så stor.

Närmare hälften av befolkningen bor i städer. Särskilt markant är därvid den ställning som Köpenhamn intar. Med förstäder har den nämligen drygt en fjärdedel av befolkningen. Anmärkningsvärt är vidare, att samhällena i första hand är handels- och bygdecentra. Rena industriorter, som är så vanliga i Sverige, saknas sålunda nästan helt.

I fråga om språk, kultur, seder etc. skiljer sig som bekant inte Danmark så mycket från Sverige. Att här gå in på dessa skillnader finns det därför ingen anledning till.

TABELL D: 1

Den förvärvsarbetande befolkningen fördelad på näringsgrenarna enligt folkräkningarna 1940 och 1950

Näringsgren	1950		1940
	Antal i 1000-tal	Procentuell fördelning	Procentuell fördelning
Jordbruk, skogsbruk och fiske	518	22	28
Industri och hantverk	590	26	} 33
Byggnads- och anläggningsverksamhet	132	6	
Handel	317	14	13
Samfärdsel	140	6	6
Offentliga tjänster, fria yrken	200	9	7
Ospecc. verksamhet	23	1	2
	1 920	84	89
Folkpensionärer m. m.	360	16	11
Totalt	2 280	100	100

Industrien är huvudnäringen i »jordbrukslandet» Danmark

Danmark är ett land, som naturen i hög grad har utrustat för jordbruksproduktion. Inget annat europeiskt land har sålunda en så stor del av ytan uppodlad. Detta är också en av anledningarna till att Danmark ofta uppfattas som ett jordbruksland. Men i själva verket spelar industrien en betydligt större roll för landets näringsliv än jordbruket.

Visserligen är Danmark fattigt på sådana naturliga råvaror som kol, vattenkraft, järnmalm och skog. Men helt utan råvaror är Danmark inte, som exempelvis en betydande cement-, tegel- och porslinstillverkning visar. Andra delar av industrien har vidare byggts upp med jordbruket som utgångspunkt. Även fisket och en omfattande grönsaksodling bidrar på samma sätt, fast i mindre skala.

Att Danmark kan karakteriseras som ett industriland visar fördelningen av den förvärvsarbetande befolkningen på olika näringsgrenar. Som närmare framgår av tabell D: 1 är knappt $\frac{1}{4}$ sysselsatt inom jordbruket medan industrien och byggnadsverksamheten svarar för 33 procent. En jämförelse med 1940 visar dessutom, att jordbruksbefolk-

ningens andel är kraftigt sjunkande till förmån för industrien, men även för servicenäringarna.

Bland servicenäringarna tar handeln och samfärdseln i anspråk 20 procent och allmän förvaltning samt fria yrken något mindre än 10 procent av den tillgängliga arbetskraften.

Av den förvärvsarbetsande befolkningen utgöres omkring 30 procent av kvinnor. En fördelning på tjänstemän och arbetare visar, att arbetarna utgör närmare hälften av de förvärvsarbetsande medan tjänstemännen uppgår till något mindre än en fjärdedel. Den återstående fjärdedelen utgöres huvudsakligen av självständiga yrkesutövare.

Produktionsstrukturen

Den danska bruttonationalprodukten, dvs. den totala produktionen av varor och tjänster inom landet, var 1958 av storleksordningen 34 miljarder danska kronor. Detta innebär ungefär 7 500 kronor räknat per invånare. Om de sju länderna jämföres sinsemellan på denna punkt visar det sig, att det är endast Österrike och Portugal som ligger lägre. Men det bör understrykas, att internationella jämförelser av detta slag måste tolkas med stor försiktighet.

Av de olika näringsgrenarna svarar, som närmare belyses i tabell D: 2, industrien och hantverket för omkring en tredjedel av den totala produktionen. För jordbruket med binärningar är motsvarande andel inte fullt en femtedel. En jämförelse med tabell D: 1 visar att medan jordbrukets andel av produktionen är betydligt mindre än dess befolkningsandel är förhållandet det motsatta för industrien.

Handeln, som är den mest betydande servicenäringen, svarar för omkring 15 procent av den totala produktionen. Därefter kommer samfärdseln med ca 10 procent och med obetydligt mindre de offentliga tjänsterna som försvar, undervisning, sjukvård och allmän förvaltning. I fråga om övriga tjänster, som huvudsakligast består av sådana konsumenttjänster som hotell och restauranger, biografer och teatrar samt fria yrken som lärare, advokater och författare, uppskattas dessa svara för omkring 7 procent.

Totalt bidrar servicenäringarna med något mer än 40 procent av

TABELL D: 2

De olika näringsgrenarnas bidrag till den totala produktionen år 1958

Näringsgren	Miljoner d. kronor	Procentuell fördelning	
		Danmark	Sverige
Jordbruk, skogsbruk och fiske	5 400	18	9
Industri och hantverk	9 700	32	41
Byggnads- och anläggningsverksamhet	2 100	7	10
Servicenäringar	12 800	43	40
Bruttonationalprodukt till faktor- kostnad	30 000	100	100

den totala produktionen mot som nyss framgått knappt 60 procent för de varuproducerande näringsgrenarna. Som jämförelse kan påpekas att motsvarande fördelning för Sveriges del är nästan densamma. Det som skiljer länderna åt är, som framgår av tabell D: 2, sammansättningen av den varuproducerande sektorn. I Danmark betyder sålunda industrien, sett ur denna aspekt, knappt dubbelt så mycket som jordbruket medan industrien i Sverige betyder ungefär fyra och en halv gånger så mycket.

Boskapsskötsel typiskt för jordbruket

Även om jordbruket varken ur sysselsättnings- eller produktions- synpunkt är den viktigaste näringen, spelar jordbruket ändå en dominerande roll för den danska exporten. Över hälften av dess alster exporteras nämligen och svarar för omkring hälften av det totala exportvärdet.

Ett karakteristiskt drag i jordbruksexporten är, att det främst är fråga om förädlade animaliska produkter som smör, ost, slakterivaror etc. Boskapsskötseln har också blivit synnerligen typisk för det danska jordbruket (1958: 3,3 miljoner nötkreatur, 5,3 miljoner svin, 26,3 miljoner höns) och av jordbruksarealen, 72 % av landets totala areal, upptas ⁹/₁₀ av foderväxtodling. Sätter man antalet boskap i relation till folkmängden ligger Danmark i täten bland de västeuropeiska länderna.

Till detta kommer, att jorden ger rikare skörd per ha än i de flesta andra länder. Fodermedel liksom konstgödsel, exempelvis kalksalpeter, kalialter, ammoniumsulfat och råfosfat, hör till huvudposterna i den danska importen. Även brödsädesskörden är otillräcklig och veteimporten är vanligtvis minst lika stor som den inhemska skörden.

Antalet lantbruk uppgår f. n. till närmare 200 000. I motsats till de övriga nordiska länderna dominerar inte småbruken fullt så mycket. Som tabell D: 3 visar utgör visserligen småbruken ungefär hälften av alla. De brukar emellertid inte mer än ca $\frac{1}{6}$ av arealen och många är dessutom så små, att de inte förmår försörja en familj. De medelstora gårdarna, 10 till 60 ha, är dessutom till antalet större och brukar $\frac{3}{4}$ av jordbruksarealen. Småbrukens areal är dock mer intensivt utnyttjad och har mer boskap per ha än de stora. Ser man till produktionsresultatet betyder sålunda småbruken mer än vad den brukade arealen tyder på.

TABELL D: 3
Jordbrukets struktur år 1955

Storleksklass	Brukningsenheter		Areal	
	Antal	Procentuell fördelning	100 ha	Procentuell fördelning
0,55—10 ha	93 200	47	4 900	16
10—60 ha	101 600	51	21 900	71
över 60 ha	4 000	2	4 200	13
Totalt	198 800	100	31 000	100

Jordbruket är i hög grad mekaniserat och en intensiv investeringsverksamhet pågår för att ytterligare rationalisera driften. Utmärkande för jordbruket är vidare det utbredda andelssamarbetet, som kommit att behärska verksamheten. Särskilt har man sammanslutit sig i andelsmejerier, andelsslakterier etc. Dessutom har man ett flertal föreningar för råvaruinköp och avsättning av produkterna samt kontrollföreningar.

Av jordbrukets binärningar ger fisket sysselsättning åt 12 500 yrkesfiskare och är på sätt och vis Danmarks mest utpräglade exportnäring. I runt tal exporteras nämligen $\frac{4}{5}$ av fångsten. Dessutom har Danmark mycket bättre möjligheter än Norge att exportera en större del av denna i färskt tillstånd, varigenom man kan få ut ett högt pris per ton räknat. Trädgårdsskötseln är av något större betydelse än fisket, men är huvudsakligen inriktad på att tillfredsställa den inhemska efterfrågan även om en viss export upparbetats de senaste åren. Geografiskt sett är den koncentrerad till de större städerna, särskilt då runt Köpenhamn. Huvuddelen av arealen användes till odling av frukt, främst äpplen. I värde räknat är emellertid grönsaksodlingen av betydligt större vikt.

En utpräglad förädlingsindustri

Den danska industrien bygger, som redan berörts, i stor utsträckning på en omfattande import. Under dessa förhållanden måste industrien med nödvändighet bli en utpräglad förädlingsindustri. Från början avsåg den också att täcka det inhemska behovet och växte därför fram i anslutning till de andra näringsgrenarna, då främst som jordbrukets förädlings- och serviceindustri. Det är först under de senaste tjugo, tjugofem åren, som en mera egentlig exportindustri uppstått. Och numera exporteras bortemot 20 procent av produktionen, vilket måste anses som mycket för en så allsidigt sammansatt industri som den danska.

Av hela antalet anställda inom industrien, inklusive hantverket, återfinnes över $\frac{4}{5}$ i städerna. Enbart Köpenhamn med förstäder svarar därvid för $\frac{2}{5}$. Här återfinnes också de största företagen, men den tunga industrien är dock i förhållandevis stor utsträckning koncentrerad till landsortsstäderna.

Ett utmärkande drag för den danska industrien är att den domineras av småföretag. Vid senaste företagsräkningen 1948 återfanns endast drygt 30 procent av arbetarna i företag med mer än 100 arbetare. Som tabell D: 4 visar låg 1951 motsvarande siffra för Sveriges del mellan 50—60 procent.

TABELL D: 4
Företagens fördelning på storleksgrupper år 1948

Företag med:	Procentuell fördelning		
	Företag	Arbetare	
		Danmark	Sverige 1951
0 arbetare	43	—	—
1—5 arbetare	44	21	11
6—100 arbetare	12	47	35
över 100 arbetare	1	32	54
	100	100	100

Produktionens omfattning och struktur inom den egentliga industrien, dvs. företag med mer än fem arbetare, framgår mer utförligt av tabell D: 5. Som synes uppgick antalet arbetare detta år till 251 000, vilket innebär att varje företag — det finns i runt tal 7 000 — sysselsatte i genomsnitt ungefär 36 arbetare. Värdet av den totala industriproduktionen uppgick samtidigt till 15 miljarder danska kronor medan förädlingsvärdet, dvs. sedan kostnaderna för råvaror, bränsle, elenergi och dylikt dragits ifrån, stannade vid 6,5 miljarder. De största branscherna räknat efter produktionsvärde är livsmedelsindustrien och järn- och metallindustrien, vilka svarar vardera för ca $\frac{1}{4}$. Eftersom den förstnämnda emellertid har större råvarukostnader visar järn- och metallindustrien det största förädlingsvärdet. Närmast därefter kommer, fortfarande räknat efter förädlingsvärdet, textil- och beklädnadsindustrien, pappers- och grafisk industri, samt transportmedelsindustrien och den kemiska industrien. Den minst betydande av alla är läder- och gummivaruindustrien.

Industrien har under de senaste åren svarat för omkring 45 procent av det totala exportvärdet. Livsmedelsindustrien samt järn- och metallindustrien är därvid de två största exportörerna och från dessa stammar omkring $\frac{3}{4}$ av hela industriexporten. Men även textilindustrien samt den kemisk-tekniska industrien har upparbetat en inte obetydlig export.

Den relativt gynnsamma produktionsökning, som ägt rum i Dan-

TABELL D: 5

Antalet arbetare, produktionsvärde och förädlingsvärde inom den egentliga industrien år 1957

Industrigren	Arbetare		Produktionsvärde		Förädlingsvärde	
	Antal 1000-tal	Procentuell fördelning	Miljoner d. kronor	Procentuell fördelning	Miljoner d. kronor	Procentuell fördelning
Livsmedelsindustri	37	14,7	3 540	23,5	1 137	17,5
Textil- och beklädnadsindustri	43	17,1	1 907	12,6	804	12,4
Träindustri	17	6,8	619	4,1	316	4,9
Pappers- och grafisk industri	20	8,0	1 237	8,2	648	10,0
Läder- och gummivaruiindustri	6	2,4	276	1,8	124	1,9
Kemisk industri	12	4,8	1 524	10,1	544	8,4
Jord- och stenindustri	16	6,4	661	4,4	405	6,3
Järn- och metallindustri	67	26,7	3 565	23,6	1 733	26,7
Transportmedelsindustri	26	10,3	1 436	9,7	594	9,2
Övrig industri	7	2,8	317	2,0	175	2,7
Totalt	251	100,0	15 082	100,0	6 480	100,0

mark under efterkrigstiden, har i första hand gått till konsumtion och medfört en avsevärd strukturförskjutning från investering till konsumtion. I tabell D: 6 återges en försörjningsbalans för år 1958. Av konsumtionen, som 1958 uppgick till i runt tal 27,5 miljarder danska kronor, föll närmare $\frac{4}{5}$ på den privata konsumtionen. Den tyngst vägande posten var därvid livsmedelsutgifterna med 27 procent. Därefter kom posten varaktiga varor, dvs. köp av bilar, radio och TV, kylskåp etc., med något mer än 12 procent och beklädnad med knappt 12 procent.

TABELL D: 6
Försörjningsbalans för Danmark år 1958

Tillgång	Miljoner d. kronor	Procentuell fördelning	Användning	Miljoner d. kronor	Procentuell fördelning
Bruttonationalprodukt till marknadspris	34 290	75,9	Privat konsumtion	22 875	50,6
			Offentlig konsumtion	4 600	10,2
			Bruttoinv.	6 015	13,3
Import av varor och tjänster	10 725	23,7	Export av varor och tjänster	11 700	25,9
Lagerminskning	175	0,4			
Totalt	45 190	100,0	Totalt	45 190	100,0

En fördelning av investeringarna, som 1958 totalt nådde en storlek på 6,0 miljarder kronor, visar att ungefär 15 procent gick till investeringar i anläggningar och drygt 25 procent till investeringar i andra byggnader, då främst i bostäder. Maskininvesteringar svarar sålunda för nästan 60 procent av de totala. Belysande är också, att investeringarna företas till ungefär 20 % av staten och kommunerna, till 5 procent av koncessionerad verksamhet och resten och den största delen, 75 procent, av den privata sektorn.

Halvfabrikat och färdigvaror dominerar utrikeshandeln

Räknat per invånare uppgick utrikeshandeln, alltså export plus import, under 1958 till 5 000 danska kronor och det är ett fåtal länder som kan uppvisa högre värde. Även i förhållande till bruttonationalprodukten kommer den danska utrikeshandeln ganska högt på den internationella skalan. Exporten utgör sålunda 35 procent av den totala produktionen. Endast ett par procent mindre gäller för importen. Därmed har även visats hur beroende det danska näringslivet är av den allmänna världskonjunkturen.

Den danska varuexporten, som 1958 uppgick till 8,6 miljarder kronor, domineras i hög grad av halvfabrikat och färdigvaror av olika slag. Dessa svarar nämligen i runt tal för $\frac{3}{4}$ av hela exportvärdet. Av tabell D: 7 framgår tydligt den dominerande ställning, som jordbruksprodukterna därvid intar. Läger man sålunda till bearbetade jordbruksprodukter vad som ytterst kommer från jordbruket, nämligen levande djur, bacon och fläsk, smör, ost, ägg etc. samt kött och mjölkkonserver, kommer man upp till en andel på över hälften. Och då är ändå inte en del industriprodukter som socker, animaliska och vegetabiliska oljor medräknade.

Närmare $\frac{4}{5}$ av Danmarks export går till Västeuropa i dess helhet. Sedan gammalt är därvid Storbritannien den viktigaste exportmarknaden och tog under 1958 drygt 25 procent av hela exporten. På andra plats kom Västtyskland med över 20 procent — en andel som under de senaste åren varit stigande medan den engelska andelen minskat — medan Sverige kom på tredje plats med 7 procent. Av samtliga exportmarknader låg dock Förenta Staterna före med en andel på knappt 8 procent av hela exporten.

Informationsställen i Danmark

Udenrigsministeriet, Den Økonomisk-politiske Afdelings 2. Kontor — Erhvervskontoret —, Det gule Palæ, Amaliegade 18, tel. MI 3060, København (allmän kommersiell upplysning och rådgivning). *Udenrigsministeriets Læsestue*, samma adress som föregående (bibliotek med kommersiell information).

TABELL D: 7

Import och export efter varornas användning och bearbetningsgrad
år 1958

	Import		Export	
	Miljoner d. kronor	Procen- tuell för- delning	Miljoner d. kronor	Procen- tuell för- delning
<i>Produktionsvaror</i>	7 906	85,5	3 664	42,6
Summa Icke varaktiga varor	6 320	68,3	2 059	23,9
Varor till livsmedelsindustrin	534	5,8	781	9,1
Varor till jordbruksproduk- tionen	882	9,5	236	2,7
Varor till industriproduktionen och handeln	3 125	33,8	918	10,7
Animaliska och vegetabiliska oljor samt fett	264	2,8	112	1,3
Bränsle, elektricitet, mineral- oljor o. d.	1 515	16,4	12	0,1
Varaktiga varor till jordbruk, industri och handel	1 586	17,2	1 605	18,7
<i>Konsumtionsvaror</i>	1 346	14,5	4 932	57,4
Totalt	9 252	100,0	8 596	100,0
<i>Fördelning efter bearbetnings- grad:</i>				
Obearbetade varor	1 868	20,2	2 045	23,8
Halvfabrikat	3 294	35,6	3 243	37,7
Helfabrikat	4 090	44,2	3 308	38,5

Anm. Med produktionsvaror förstås här alla varor, som bearbetas vidare i den inhemska produktionen. Med »icke varaktiga varor» förstås därvid sådana varor, som förbrukas i produktionsprocessen, exempelvis som råvaror och bränsle, medan »varaktiga varor» omfattar maskiner o. d.

Industriraadet, H. C. Andersens Boulevard 18, København V, tel. C 8100 (behandlar för den danska industrien gemensamma frågor; publicerar affärsmöjligheter i sin tidskrift, som utkommer var 14 dag).

Grosserer-Societetets Komité (Köpenhamns handelskammare) Afdelingen for Udenrigshandel, Børsen, København K, tel. C 5320 (officiellt organ för Köpenhamns grosshandelsföretag; publicerar affärsmöjligheter i sin veckotidskrift *Komitéets Meddelelser*).

Provinshandelskammeret, Ved Stranden 2, København K, tel. BY 9066 (bevakar den övriga danska gross- och detaljhandelns intresse; publicerar affärsmöjligheter i sin tidskrift).

Danske Importagenters Forening, Børsen, København K, tel. C 4941 (publicerar affärsmöjligheter i sin månadstidskrift).

Danske Reklamebureauers Branschforening, Nyhavn 65, København K, tel. BY 1175.

Svenska Ambassaden, Sankt Annæ Plads 15 A, København, tel. C 2242.

Allmänna adresskalendrar

Dansk industri- og grossistkalender.
Kraks Vejviser.

Norge

Det avlånga Norge

Det norska fastlandet med närliggande öar har en areal av 324 000 km², d. v. s. ungefär lika mycket som Svealand och Norrland tillsammans. Under norskt välde ligger även ögruppen Svalbard (62 000 km²) och några mindre öar i världshaven (Jan Mayen, Bouvetön, Peter I:s ö) samt Drottning Mauds land i Antarktis. Inget europeiskt land når så långt norrut som Norge. Från det norska fastlandets nordligaste (71° 8' 1" n. b.) till dess sydligaste (57° 58' 43" n. b.)

punkt är avståndet fågelvägen 1 750 km. Med undantag av Ryssland har ingen europeisk stat en så lång landsträcka inom sina gränser.

Norge¹ är mycket höglänt och cirka tre fjärdedelar av dess yta består av improduktivt land, knappt fyra procent utgöres av åker och äng, medan återstoden är täckt av skog. De topografiska förhållandena försvårar landkommunikationerna. På grund av Golfströmmen är emellertid större delen av Norges kustvatten isfria året om, vilket innebär att en stor del av förbindelserna kan ske sjövägen.

De klimatiska förhållandena varierar naturligtvis starkt inom ett så långsträckt land med stora höjdskillnader. Men jämföres de tätast befolkade delarna av Norge med de tätast befolkade delarna av Sverige, kan det sägas att »Ola Normann» oftare än »Medelvensson» är utsatt för regn. Vidare torde norrmännen i allmänhet ha en något svalare sommar och kanske något blidare vinter än svenskarna.

Ett glesat befolkat land

Norges befolkning uppgår f. n. till drygt 3,5 miljoner personer och väntas enligt officiella prognoser ha vuxit till 3,8 miljoner år 1970. Den norska befolkningspyramiden har en något bredare bas och är något mindre »förgubbad» än den svenska. Näst Island är Norge med en befolkningstäthet på knappt 11 invånare per km² det glesast befolkade landet i Europa. Huvudparten av befolkningen bor i Östlandet och då särskilt området kring Oslofjorden samt i Västlandet med Bergen som centralort. Relativt tätbefolkade är också trakterna kring Trondheimsfjorden.

År 1950, då den senaste folkräkningen gjordes, bodde 32 procent av befolkningen i städer. Mer än hälften av stadsbefolkningen var koncentrerad till Oslofjordens omgivning. Cirka 20 procent av landets invånare var bosatta i andra tätorter och återstoden, d. v. s. 48 procent, var hemmahörande i spridd bebyggelse. Den pågående urbaniseringen har alltså inte hunnit lika långt i Norge som i Sverige.

¹ Om i fortsättningen inte annat nämnes avser framställningen endast fastlandet med närliggande öar.

Stark politisk arbetarrörelse

Det är välbekant att Norge och Sverige står varandra mycket nära i fråga om sådant som språk, religion, seder och bruk. Likaså skiljer sig inte de bägge ländernas samhällsorganisation och övriga institutionella förhållanden nämnvärt åt. Den politiska splittringen är dock något större i Norge. Sex partier är representerade i stortinget, som det på enkammersystem fotade norska parlamentet kallas. Nedan återges mandatfördelningen efter de två sista valen med partierna från vänster till höger ordnade från politisk vänster till politisk höger.

År	Antal mandat i stortinget						Totalt
	Kommunistene	Arbeiderpartiet	Kristelig folkeparti	Venstre	Senterpartiet	Høyre	
1953	3	77	14	15	14	27	150
1957	1	78	12	15	15	29	150

De små mandatförskjutningarna från 1953 till 1957 tyder på ett stabilt politiskt liv. Arbeiderpartiet har ensamt förvaltat regeringsmakten under efterkrigstiden. Sedan 1945 har partiet haft majoriteten i stortinget. Det råder intimt samarbete mellan politisk och facklig arbetarrörelse i Norge. Emedan tjänstemännen i stor utsträckning är organiserade i den norska landsorganisationen är inte den självständiga fackliga tjänstemannarörelsen lika stark i Norge som i Sverige.

Den norska staten har engagerat sig i eget företagande på ett flertal områden såsom samfärdsel, kraftutvinning, skogsbruk, gruvdrift, industri, distribution och bankväsende. Därutöver administrerar staten en ganska långt gående kontroll över näringslivet. Gynnad av den politiska situationen har tillväxten av det offentligas inflytande på samhällsekonomin till stor del skett under efterkrigstiden.

En totalbild av ekonomin

Med utgångspunkt från tabell N: 1 skall en sammanfattande bild ges av huvuddrag och utvecklingstendenser i den norska ekonomin.

TABELL N: 1

Försörjningsbalans för Norge åren 1938 och 1958

Tillgång	1938		1958	
	Miljoner n. kronor	Procentuell fördelning	Miljoner n. kronor	Procentuell fördelning
1) Bruttonationalprodukt till marknadspris	5 857	78,2	31 404	72,8
2) Import av varor och tjänster	1 543	20,6	12 998	30,1
3) Bytesbalansens saldo	86	1,2	— 1 235	— 2,9
Totalt	7 486	100,0	43 167	100,0

Användning	1938		1958	
	Miljoner n. kronor	Procentuell fördelning	Miljoner n. kronor	Procentuell fördelning
4) Kapitalförslitning	765	10,2	6 216	14,4
5) Privat kapitaltillväxt	624	8,3	2 035	4,7
6) Offentlig kapitaltillväxt	170	2,3	2 309	5,3
7) Privat konsumtion	3 827	51,1	17 147	39,7
8) Offentlig konsumtion	418	5,6	3 522	8,2
9) Export av varor och tjänster	1 682	22,5	11 938	27,7
Totalt	7 486	100,0	43 167	100,0

I tabellen har sammanställts en försörjningsbalans för år 1938, d. v. s. det sista »normala» förkrigsåret, och år 1958.

På balansens tillgångssida återfinnes värdet av de tillgångar, som stått till förfogande. Den största posten utgöres av bruttonationalprodukten, som i korthet kan sägas vara summan av alla de varor och tjänster vilka producerats. En ytterligare tillgång bildar de varor och tjänster som importerats. Med bytesbalansens saldo förstås förmögenhetsförändringen gentemot utlandet. Ett positivt saldo betyder, att det under året skett en minskning, och ett negativt saldo, att det skett en ökning av nettoskulden till utlandet. På försörjningsbalansens andra

sida visas sedan hur de samlade tillgångarna använts för olika ändamål såsom investering, konsumtion och export.

Nominellt har försörjningsbalansens totalsumma mer än femdubbplats under de tjugo år den spänner över. Räknat i fast penningvärde torde emellertid ökningen reduceras till ungefär 80 procent. Den reala tillväxttakten för bruttonationalprodukten har varit nästan densamma som för importen. Men eftersom importpriserna i genomsnitt stigit mer än prisnivån för hemmaproduktionen har importens andel av totalsumman vuxit från cirka 21 procent år 1938 till cirka 30 procent år 1958. Eftersom export- och importpriserna stigit ganska likformigt har inte Norges bytesförhållanden med utlandet, d. v. s. terms-of-trade, undergått någon nämnvärd förändring under perioden.

Posterna 4, 5 och 6 på balansens användningssida representerar tillsammans bruttoinvesteringarna. Relativt sett avsättes i Norge en större andel av resurserna till investeringar än i de flesta andra länder. Och denna andel har som synes vuxit sedan förkrigstiden, varvid emellertid är att märka, att investeringsvarorna varit föremål för starkare prisstegringar än konsumtionsvarorna. I Norge har man vågat sig på det statistiska äventyr, som ett försök att uppskatta den årliga kapitalförslitningen innebär. Det framgår av tabellen, att mer än hälften av bruttoinvesteringarna åtgår för att ersätta och underhålla befintligt realkapital. Nettoinvesteringarna, som bildar tillskottet till samhällets kapitalutrustning, utgör följaktligen mindre än hälften av bruttoinvesteringarna. De offentliga nettoinvesteringarna har från 1938 till 1958 vuxit mångdubbelt snabbare än de privata. På grund av den vikande konjunkturen är dock inte 1958 något representativt år. 1957 var sålunda den privata kapitaltillväxten betydligt större.

Den totala konsumtionens andel — posterna 7 och 8 — av försörjningsbalansens slutsumma har under perioden sjunkit från 56.7 till 47.9 procent. Minskningen faller helt på den privata konsumtionen. Den offentliga konsumtionens andel har däremot vuxit.

Mot bakgrund av denna allmänna översikt skall vi övergå till att mera i detalj behandla produktion, konsumtion och utrikeshandel.

TABELL N: 2

Olika näringars bidrag till nettonationalprodukten (faktorintäkt) i procent åren 1938 och 1958 samt fördelning av sysselsättningen efter näringar år 1957

Näring	Sysselsättningen år 1957		Procent av faktorintäkt	
	Antal i 1000 års- verk	Procentuell fördelning	1938	1958
Jordbruk	289	18,9	8,0	6,7
Skogsbruk	38	2,5	4,2	4,0
Fiske	55	3,6	2,4	2,0
Gruvdrift	9	0,6	1,3	1,4
Industri	367	24,0	24,1	28,3
Byggnads- o. anläggnings- verksamhet	115	7,5	6,4	8,3
Kraft- och vattenförsörjning	12	0,8	2,3	1,7
Handel	158	10,3	14,3	12,5
Samfärdsl	156	10,2	13,1	12,6
Övrig service	330	21,6	23,9	22,5
Totalt	1 529	100,0	100,0	100,0

De små produktionsenheterna dominerar

I tabell N: 2 återges för åren 1938 och 1958 olika näringars procentuella bidrag till nettonationalprodukten sedan effekten av indirekta skatter och subventioner rensats bort. Dessutom visas den absoluta och relativa fördelningen av sysselsättningen år 1957. Genom en sammanställning av dessa två typer av statistik fås en rad intressanta upplysningar om Norges näringsliv.

Jordbruket. År 1957 svarade jordbruket för 19 procent av sysselsättningen men blott för ungefär 7 procent av nettonationalprodukten. Detta tyder på att jordbruket är Norges mest lågproduktiva näring. Antalet brukningsdelar var vid 1949 års jordbruksräkning 345 000. För över 100 000 sysselsatta var alltså jordbruket enbart en bisyssla.

År 1949 beräknades antalet brukningsdelar med mindre än 0.2 ha åker till 103 000. Exkluderas dessa kan en jämförelse ske med det svenska jordbrukets struktur enligt 1951 års jordbruksräkning. Det är dock att observera att den svenska statistiken ej beaktat jordbruk med mindre än 0.25 ha åker. — Omkring år 1950 fanns det alltså i Norge 242 000 brukningsdelar med över 0.2 ha åker, vilkas genomsnittliga storlek utgjorde 4.3 ha. Motsvarande tal för Sverige avseende brukningsdelar med mer än 0.25 ha åker var 378 000 resp. 9.7 ha. Trots att Sverige är ett typiskt småbruksland hade ändå omkring år 1950 ett genomsnittligt svenskt jordbruk mer än dubbelt så mycket åkerjord som ett norskt.

Tabell N: 3 visar vilken dominerande ställning de små brukningsdelarna intar i Norge, såväl när det gäller antal som andel av den totala arealen. Skillnaden mellan Norge och Sverige är mest påtaglig i fråga om åkerjordens fördelning på olika storleksklasser. Gårdar med över 50 ha åker svarar sålunda för en femtedel av totala arealen i Sverige men blott cirka fyra procent i Norge.

Det norska jordbruket företer en rad särdrag som har sin huvudsakliga grund i småbrukets dominans. Lejd arbetskraft förekommer sällan utan ägaren med familj brukar oftast själv sin jord. Jordbruksarbetet är förhållandevis litet mekaniserat, emedan brukningsdelarna är för små för att medge ett effektivt utnyttjande av arbetsbesparande

TABELL N: 3

*Jämförelse mellan jordbrukets struktur i Norge (1949)
och Sverige (1951)*

Storleksklass	Procentuell fördelning av antalet jordbruk		Procentuell fördelning av åkerarealen	
	Norge	Sverige	Norge	Sverige
0.2 (0.25)—10 ha åker	91,4	74,5	54,2	31,6
10—50 ha åker	8,4	23,5	42,0	47,5
Över 50 ha åker	0,2	2,0	3,7	20,9
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0

maskiner och redskap. Småbruk och kreatursskötsel hör ofta ihop. Den norska husdjursstammen är stor i relation till den odlade arealen. I stort sett är därför Norge självförsörjande i fråga om animaliska livsmedel. Däremot svarar den inhemska produktionen av vegetabilier för endast en mindre del av förbrukningen. Särskilt vete, socker, frukt och grönsaker importeras i stor mängd.

Liksom fallet är i de flesta länder har även i Norge framvuxit en rik flora av statliga stödåtgärder till jordbrukets förmån. Behovet av en strukturrationalisering måste bedömas såsom särskilt stort i Norge. Men på grund av att brukningsdelarna inte bara är små utan dessutom i allmänhet ligger spridda från varandra, är sammanslagningar till bärkraftigare jordbruk ofta svåra att genomföra.

F i s k e t. Av relationen mellan sysselsättningen och bidragsandelen till nettonationalprodukten i tabell N: 2 framgår att fisket är en lågproduktiv näring. Detta kan synas överraskande med hänsyn till att Norge genom kustvattnens rikedom på fisk är Europas största producent. En viktig orsak till fiskets dåliga lönsamhet är att de goda produktionsförutsättningarna inte motsvaras av lika goda avsaltningsmöjligheter. De bästa fångstplatserna är illa belägna med hänsyn till såväl inhemska som utländska marknader. Endast en mindre del av fisken kan därför säljas i färskt tillstånd. Huvudparten måste saltas, torkas, rökas eller beredas till foderämne. Och efterfrågeförhållandena för dylika produkter är mindre gynnsamma än för färsk fisk. Genom djupfrysningsteknikens stora framsteg under senare år torde det norska fisket i framtiden kunna räkna med en expanderande avsaltnings till länder med hög inkomstnivå.

Norge har länge varit världens främsta valfångarnation, även om Japan under senare år avancerat allt närmare. Norges andel av världsproduktionen av valolja uppgår till cirka en tredjedel. Valfångsten ger sysselsättning åt ungefär 7 000 norrmän. Emedan valfångstens omfattning regleras genom internationella överenskommelser syns möjligheterna till expansion vara begränsade för denna näringsgren. Det kan mera som en kuriositet nämnas att då valfångstfartygen uppgår till ett hundratal är det få sektorer av näringslivet som i genomsnitt kan uppvisa större produktionsenheter.

TABELL N: 4

Antal anställda och nettoförädlingsvärde för olika industrier år 1956

	Anställda		Nettoförelingsvärde	
	Antal	Procentuell fördelning	Miljoner n. kronor	Procentuell fördelning
Gruvindustri	9 405	3,2	325	4,6
Livsmedelsindustri	32 375	11,0	1 182	16,7
Textil- o. beklädnadsindustri	44 903	15,2	702	9,9
Träindustri	24 653	8,4	405	5,7
Massa- och pappersindustri	24 214	8,2	683	9,6
Grafisk industri	11 159	3,8	225	3,2
Kemisk industri	21 354	7,2	701	9,9
Jord- och stenindustri	11 401	3,9	239	3,4
Järn- och metallindustri	19 834	6,7	681	9,6
Verkstadsindustri	84 591	28,7	1 696	23,9
Övrig industri	10 934	3,7	244	3,4
Totalt	294 823	100,0	7 083	100,0

Gruvdrift och industri. Tabell N: 4 ger en översiktsbild av den norska industriens struktur. Där har medtagits 7 760 arbetsställen vilka sysselsätter minst sex personer. Därutöver finns cirka 20 000 hantverks- och småindustriföretag med färre än sex sysselsatta. Den norska industrien domineras liksom jordbruket av de små produktionsenheterna. Särskilt gäller detta livsmedels-, trä- och textilindustrierna. Aktiebolaget dominerar som företagsform. Inom bl. a. gruvdrift, massa- och pappersindustri, elektrokemisk och elektroteknisk industri har utländskt kapital varit av stor betydelse.

Omkring tre fjärdedelar av industriens produktion mätt i nettoförädlingsvärde går till hemmamarknaden. Det är mot denna bakgrund som den stora förekomsten av små produktionsenheter bör ses. Den norska hemmamarknaden är helt enkelt för liten för att annat än i undantagsfall bära upp företag inriktade på tillverkning i stor skala. De väsentligaste undantagen utgöres bl. a. av cementindustrien, vissa delar av livsmedelsindustrien och transportmedelsindustrien, där

TABELL N: 5
Den norske handelsflottans åldersfördelning 31/12 1958

	Åldersgrupper i år							Totalt
	Under 5	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-	
Bruttoton (1000)	4 463	2 741	962	636	321	240	245	9 608
Procentuell fördelning	46,5	28,5	10,0	6,6	3,3	2,5	2,6	100,00

det finns produktionsenheter, som vuxit till ansenlig storlek. Den norska varvsindustrien har expanderat kraftigt efter kriget. Trots att verkstadsindustrien är den största industrien förmår den inte att täcka hemmamarknadens behov. Att en mängd specialmaskiner o. d. måste importeras är helt naturligt, men därutöver förekommer en betydande import av fartyg, jordbruksmaskiner, elektriska maskiner och apparater samt andra produkter, vilka tillverkas i Norge ehuru i otillräcklig omfattning för att täcka den inhemska efterfrågan.

Inom de industrier vilka företrädesvis arbetar för export finns åtskilliga anläggningar med högt rationaliserad produktion. Särskilt gäller detta massa- och pappersindustrien samt den elektrokemiska och elektrometallurgiska industrien. Gemensamt för dessa industrier är att de är storförbrukare av elektrisk energi, som i Norge kan alstras till låga kostnader på grund av speciellt goda naturliga förutsättningar. Den mekaniska pappersmassan spelar en betydligt större roll i Norge än i Sverige och Finland. Den elektrokemiska industriens mest välkända produkt utgöres av kalksalpeter eller norgesalpeter, som den vardagliga benämningen lyder. Den elektrometallurgiska industriens viktigaste produkter utgöres av aluminium, nickel, zink och koppar. Under statens ledning sker en utbyggnad av den norska järn- och stålindustrien. Avsikten är att inom landet utnyttja de i norr belägna järnmalmstillgångarna. På Spetsbergen förekommer en icke obetydlig brytning av stenkol.

Samfärdsel. Den inrikes samfärdseln lämnas här åsido. I detta sammanhang är det den norska handelsflottan som kommer i centrum. De frakter den seglar in räcker att betala cirka 40 procent av landets import. Med hänsyn till sjöfartens stora konjunkturkänslighet är det uppenbart att Norges välstånd både bokstavligt och bildligt lätt kan råka ut i blåsväder. Den norska handelsflottan bör emellertid ha goda förutsättningar att hävda sin rangställning även under vikande konjunkturer. Den består till dominerande del av moderna fartyg byggda efter kriget och dessutom har tankfartygen kommit att spela en allt större roll. Störningarna i den internationella konjunkturbilden år 1958 medförde emellertid att de inseglade bruttofrakterna detta år låg cirka 700 miljoner n. kronor under 1957 års nivå. Det är därför

lätt att förstå den norska oron för den utveckling, som innebär att en växande del av konkurrenternas fartyg seglar under s. k. bekvämlighetsflagg. Liberias handelsflotta är nu större än Norges.

Den privata konsumtionens struktur

De drygt 17 miljarder kronor som år 1958 spenderades på privat konsumtion fördelades på olika typer av varor och tjänster enligt uppställningen i tabell N: 6. Trots vissa skillnader i beräkningsmetoderna har motsvarande fördelning även redovisats för Sverige.

TABELL N: 6
Procentuell fördelning av de privata konsumtionsutgifterna i Norge och Sverige år 1958

Konsumtionsgrupp	Procentuell fördelning	
	Norge	Sverige
Matvaror	30,8	26,7
Drycker och tobak	7,7	11,8
Bostad	11,3	15,4
Hemutrustningsvaror	7,8	7,1
Beklädnad	14,1	12,4
Sjukvård och hygien	4,9	5,6
Resor	6,2	11,0
Övrigt	17,2	10,0
Totalt	100,0	100,0

Med reservation för underlagets jämförbarhet kan det konstateras, att utgiftsandelen för matvaror är högre och för dryckesvaror och tobak lägre i Norge än i Sverige. Per invånare är kaloriförbrukningen något högre i Norge än i Sverige. Utvecklingstendenserna är desamma i Norge som i Sverige ehuru Sverige s. a. s. ligger något före. Förbrukningen av kaloririka livsmedel sjunker för varje år samtidigt som köpen av kalorifattigare och högre förädlade livsmedel ökar. Konsumtionen av matfett, mjöl och gryn är sålunda i genomsnitt högre i

TABELL N: 7
*Dryckeskonsumtionen per invånare och år i Norge och Sverige.
 Genomsnitt för åren 1954—57*

Land	Kaffe (kg)	Te (kg)	Kakao (kg)	Vin (liter)	Öl (liter)	Sprit (liter)
Norge	6,1	0,11	1,1	1,2	22,0	2,2
Sverige	7,4	0,16	1,0	2,2	28,7	5,6

Norge än i Sverige. Tabell N: 7 visar att inte bara utgifterna, som ju inkluderar indirekta skatter, utan även den reella förbrukningen av drycker är lägre i Norge än i Sverige.

En lägre andel av konsumtionsutgifterna går till bostad i Norge. Eftersom både Norge och Sverige har en reglerad bostadsmarknad kan inga särskilda slutsatser dras utifrån nämnda förhållande. Tillgänglig statistik tyder emellertid på att den genomsnittliga utrymmesstandarden är högre i Norge, medan de svenska bostäderna i gengäld är bättre utrustade med bekvämligheter av olika slag.

Att så stor del av de svenska konsumtionsutgifterna går till resor hänger samman med Sveriges större biltäthet. Räknat per invånare har Sverige tre gånger fler personbilar än Norge. Av bl. a. valutaskäl är den norska bilismen belastad med högre pålagor. Norge har ingen inhemsk bilindustri utan är helt hänvisad till import.

Betydande utrikeshandel

Av handelsmatrisen framgår att Sverige, Storbritannien, Västtyskland och USA är Norges förnämsta handelspartners.

Som komplement härtill återges i tabell N: 8 några uppgifter om varustrukturen i den norska utrikeshandeln.

Huvudparten av Norges import kan rubriceras som produktionsvaror. Av särskilt stor betydelse är importen av maskiner och andra varaktiga varor. Cirka hälften av nämnda post utgöres av transportmedel; importen härav hade 1958 ett värde av 2.8 miljarder n. kronor. Det är främst den pågående moderniseringen och utbyggnaden av handelsflottan, som präglar importen av transportmedel.

På exportsidan svarar icke varaktiga varor till jordbruket samt

TABELL N: 8

Import och export efter varornas användning och bearbetningsgrad
år 1958

Varugrupper	Import		Export	
	Värde i 1000- n. kronor	Procen- tuell för- delning	Värde i 1000- n. kronor	Procen- tuell för- delning
<i>Produktionsvaror</i>	8 022 848	85,8	4 278 417	80,6
Icke varaktiga varor	1 774 093	19,0	2 258 949	42,5
Därav till:				
Jordbruket	169 306	1,8	393 929	7,4
Olje- och fettproduktionen	135 197	1,4	335 541	6,3
Livsmedelsindustrien	491 126	5,3	1 685	0
Övrig industri, handel o. d.	978 464	10,5	1 527 794	28,8
Bränsle, smörjoljor o. d.	862 302	9,2	22 258	0,4
Maskiner och andra varaktiga varor	5 386 453	57,6	1 997 210	37,6
<i>Konsumtionsvaror</i>	1 329 262	14,2	1 032 193	19,4
Matvaror, drycker och tobak	499 065	5,3	808 660	15,2
Andra icke varaktiga varor	334 187	3,6	141 701	2,7
Varaktiga varor	496 010	5,3	81 832	1,5
Totalt	9 352 110	100,0	5 310 610	100,0
<i>Fördelning efter bearbetningsgrad</i>				
Obearbetade varor	1 816 989	19,4	1 011 482	19,0
Halvfabrikat	2 012 763	21,5	2 669 563	50,3
Helfabrikat	5 522 358	59,1	1 629 565	30,7

Anm. För begreppsförklaringar se tabell D: 7.

olja- och fettproduktionen för nära 14 procent av värdet. Till allra största delen är det fråga om gödningsämnen resp. produkter från valkokerierna. De dominerande varorna under posten icke varaktiga varor till övrig industri utgöres av massa och papper. Likaså är det fisk och fiskeprodukter som nästan helt präglar exporten av matvaror.

Uppdelningen efter förädlingsgrad ger den norska utrikeshandelns struktur i ett nötskal. Medan nära 60 procent av importen utgöres av färdigvaror uppgår exporten härav till blott cirka 30 procent. Hälften av exporten kan rubriceras som halvfabrikat. — Sammanfattningsvis kan det konstateras att den norska utrikeshandeln såväl i fråga om länderfördelning som varustruktur är ganska odifferentierad. Några få länder och några få produkter dominerar.

Importen uppgick 1958 till ett värde av 9.4 miljarder n. kronor medan exporten uppgick till 5.4 miljarder. »Mellanskillnaden» betalades som tidigare nämnts i huvudsak genom fraktintäkter från handelsflottan. Det har under senare år skett en successiv frigörelse av utrikeshandeln från kvantitativa restriktioner.

Informationsställen i Norge

Departmentet for handel og skipsfart, Fr. Nansens plass 4, Oslo, tel. 42 70 02, Avdelningen for varebytte med utlandet, Kontoret for importbudsjettet (förberedelser för handelsförhandlingar, handelspolitiska importfrågor).

Norges Industriforbund, Rådhusgaten 25, Oslo, tel. 42 71 40 (tillvaratagande av den norska industriens gemensamma intressen).

Norges Grossistforbund, Tordenskioldsg. 1, Oslo, tel. 41 76 56 (publicerar var 14 dag *Norges Grossisttidende*).

Import- og Export-Agenter Forening, Prinsens gate 6, Oslo, tel. 42 10 47.

Norges Handelsstands Forbund, Skippergaten 33, Oslo, tel. 33 51 90 (tillvaratagande av den privata handelns intressen).

Oslo Handelskammer, Tollbugaten 2, Oslo, tel. 42 38 80.

Autoriserte Reklamebyråers Forening, c/o Instituttet for Markedsføring, Vergelandsveien 7 ix, Oslo, tel. 33 21 59.

Svenska Ambassaden, Nobels gate 16, Oslo, tel. 44 38 15.

Allmänna adresskalendrar

Industrikalender, utgiven av Norges industriforbund.

Norges handelskalender.

Portugal

Betydande kolonialvälde

Det egentliga Portugal omfattar västra delen av Pyreneiska halvön med Spanien som enda gränsland. Till moderlandet räknas även Azorererna och Madeira. Därutöver har Portugal särskilt i Afrika ett betydande kolonialvälde.

TABELL P: 1

Det portugisiska väldets areal och folkmängd år 1957

Område	Areal i 1000 km ²	Antal invånare 1000-tal	Antal invånare per km ²
Moderlandet	92	8 909	97
<i>Afrika</i>			
Angola	1 247	4 355	3
Kap Verde-öarna	4	182	45
Moçambique	783	6 170	8
Portugisiska Guinea	36	554	15
São Tomé och Príncipe	1	62	64
<i>Asien</i>			
Macao	0,02	207	12 938
Portugisiska Indien	4	647	154
Portugisiska Timor	15	484	32

I den fortsatta framställningen kommer endast det portugisiska moderlandet att behandlas. Det förtjänar dock framhållas, att Portugals kolonialvälde hittills inte utsatts för några politiska påfrestningar av samma art som bl. a. Englands och Frankrikes. Som en förklaring härtill har framförts att de primitiva folken där lever i stor isolering, varigenom tendenserna till frigörelse blivit svaga.

Behagligt klimat

Portugal ligger ungefär lika långt västerut som Irland. Fastlandsdelen upptar nästan samma areal som Götaland. 43 procent av Portugals yta ligger lägre än 200 m. ö. h. och medelhöjden är 240 m. ö. h.

Såsom jämförelse kan nämnas, att medelhöjden för hela Pyreneiska halvön är 640 m. ö. h.

Medeltemperaturen brukar under den kallaste månaden (januari) röra sig om 12—14° och under den varmaste månaden (augusti) 19—22°. Under sommarhalvåret är det sällsynt att nederbörden överstiger 100 mm. Den genomsnittliga årsnederbörden uppgår i norra Portugal till cirka 1 000 mm och i södra delarna av landet till 350—500 mm. Särskilt kustområdena har ett jämnt klimat, men även i bergstrakterna är snö och frost sällsynta företeelser.

Många analfabeter

Huvudparten av befolkningen bekänner sig till den romersk-katolska kyrkan. Att portugiserna talar portugisiska kanske ej behöver nämnas. Däremot torde det inte vara lika välbekant, att en stor del av Portugals invånare varken kan läsa eller skriva. År 1950 beräknades den relativa andelen analfabeter till omkring en tredjedel.

Nativiteten är bland Europas högsta, men befolkningstillväxten är ändå så pass måttlig som ungefär en procent per år. Detta förhållande förklaras till stor del av en hög barnadödlighet och en ansenlig emigration. Under 1950-talet har vissa år antalet emigranter uppgått till cirka 50 000 personer. De flesta har utvandrat till Brasilien, där det officiella språket är portugisiska. Endast en mindre del av emigranterna har sökt sig till Portugals egna kolonier.

Större delen av landets befolkning bor på landsbygden. Endast två städer har ett invånarantal överstigande 50 000; huvudstaden Lissabon har 850 000 invånare och Oporto har 300 000.

Diktatur eller demokrati

Efter det monarkien störtats år 1910 följde en period av uppslitande inre stridigheter. Sedan en revolution i slutet av 1920-talet fört general Carmona till presidentposten och professor Antonio de Oliveira Salazar till finansministerposten inleddes emellertid en ny era för den unga republiken.

Det finns många drag av patriarkalism och korporativism i det

portugisiska statslivet, som gör det svårt att kalla landet en demokrati. Men även om Portugals öden sedan trettio år letts av en »stark man», nämligen Salazar, så finns skäl att undvika ordet diktatur. Politiska etiketter förlorar gärna sin mening när det gäller så pass fattiga och ålderdomliga samhällen som Portugal.

Under ledning av Salazar har det portugisiska samhället långsamt reformerats. Bedömd med västerländsk värdeskala kan på regimen kreditsida noteras ett starkt intresse för folkbildning, socialförsäkring och särskilt under senare år ekonomiskt framåtskridande. Debetsidan domineras av den politiska ofrihet, som så länge bundit folket. Någon egentlig opposition tolereras inte. Det korporativa statsskicket har vidare medfört att de sociala motsättningarna konserverats i stället för att utjämnas. Inkomstfördelningen är mycket ojämn.

Under det andra världskriget förhöll sig Portugal neutralt. Genom landets medlemskap i Atlantpakten har emellertid neutralitetspolitiken övergivits.

Staten har under efterkrigstiden engagerat sig i ledningen för en planmässig ekonomisk uppbyggnad. Arbetet har i främsta rummet inriktats på att bygga kraftverk, förbättra kommunikationerna, utveckla jordbruket och stödja den tekniska utbildningen. Den sexårsplan som sattes i verket år 1953 introducerades av Salazar med bl. a. följande ord: »Det dödläge som många sektorer av vår ekonomi hamnat i kräver allvarliga åtgärder. — — — Regeringens roll skall i dessa fall vara att stimulera uppkomsten av nya företag, att stödja dem tekniskt och finansiellt — — — och sedan dra sig tillbaka när dess närvaro och hjälp inte längre krävs.» — Detta citat ger kärnan av Portugals officiella »filosofi» på det ekonomiska området. Statsdrift betraktas inte som något självändamål. Men på grund av dels bristen på privat kapital, dels en låg riskvillighet hos de enskilda investerarna, måste staten ta en rad initiativ. Den ovannämnda sexårsplanen för perioden 1953—58 har avlösts av en ny för perioden 1959—64.

Ett agrart samhälle

Även som producent av statistik är Portugal ett mindre utvecklat land. På många områden saknas helt statistisk information och när

TABELL P: 2
Försörjningsbalans för Portugal år 1958

Tillgång	Miljoner dollars	Procentuell fördelning	Användning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Bruttonationalprodukt till marknadspris	2 072	79,5	Bruttoinvestering	326	12,5
Import av varor och tjänster	512	19,6	Privat konsumtion	1 655	63,5
Lagerminskning	22	0,8	Offentlig konsumtion	235	9,0
			Export av varor och tjänster	390	15,0
Totalt	2 606	100,0	Totalt	2 606	100,0

statistik finns är den ofta bristfällig. De sifferuppgifter som meddelas i denna översikt måste därför betraktas som mer eller mindre ungefärliga.

Försörjningsbalansen, som återges i tabell P: 2, visar att Portugal är ett fattigt land. Den privata konsumtionen per individ är mindre än en fjärdedel av motsvarande tal för Sverige. Det är dock troligt att statistiken härvidlag underskattar den portugisiska konsumtionsstandarderna. Naturkonsumtionens värde brukar gärna underskattas, och i Portugal är naturhushållningen av stor betydelse. Trots dessa reservationer är det otvetydigt så att Portugal — världens tredje kolonialmakt — har Västeuropas lägsta inkomstnivå.

Det pågående utvecklingsprogrammet återspeglas i en icke obetydlig investeringsandel. Portugal har en större offentlig konsumtion än vad som är vanligt i stater på motsvarande ekonomisk nivå.

Tabell P: 3 visar den förvärvsarbetande befolkningens fördelning på näringsgrenar år 1950. Portugals karaktär av jordbruksland framgår av att nära halva den förvärvsarbetande befolkningen hade sin utkomst av jordbruk med binärningar. I tabell P: 4 återges olika näringsars bidrag till bruttonationalprodukten. Tyvärr är tabell P: 3 och P: 4 inte helt jämförbara. Så mycket är dock klart som att förädlingsvärdet per sysselsatt ligger under genomsnittet i jordbruket och över i industrien. En bidragande orsak härtill är den stora undersysselsättningen inom jordbruket. Det finns helt enkelt inte tillräckligt med ar-

TABELL P: 3

Den förvärvsarbetande befolkningens fördelning på olika näringsgrenar enligt 1950 års folkräkning

	Jordbruk med binärningar	Bergsbruk	Industri och hantverk	Byggnadsverksamhet m. m.	Handel	Samfärdsel	Övrigt	Totalt
Antal 1000 personer	1 590	26	620	176	240	114	523	3 288
Procentuell fördelning	48,4	0,8	18,9	5,4	7,3	3,4	15,9	100

TABELL P: 4
*Olika näringars relativa bidrag till bruttonationalprodukten
 (faktorkostnad) år 1957*

	Jordbruk med bi- näringar	Bergs- bruk	Industri, hantverk och bygg- nads- verk- samhet	Handel	Sam- färdsel	Övrigt	Totalt
Procentuell andel	28,1	1,0	35,3	8,6	5,2	21,8	100

betsuppgifter för den disponibla arbetskraften. Med hänsyn till att jordbruket ger sysselsättning åt så många, skulle man kunna vänta sig att Portugal hade ett stort antal egna företagare. Blott var femte sysselsatt är emellertid företagare. Detta hänger delvis samman med att södra Portugal domineras av storjordbruk, vilka drives med hjälp av lantarbetare. I norra Portugal däremot är brukningsdelarna små.

Ungefär 40 procent av det kontinentala Portugals landareal utgöres av åker, trädgårdar och vingårdar, medan knappt 30 procent är täckt av skog. Återstoden består till största delen av ängar och hedar, som utnyttjas för bete eller ligger helt oanvända. En betydande del av denna mark kan direkt eller efter konstbevattning nyttiggöras för odlingsändamål. Den inre kolonisationen har emellertid gått långsamt fram. Jordbruket anses av många ha fått en alltför undanskymd plats i det statliga investeringsprogrammet.

Hård valuta

Ett studium av Portugals utrikeshandel ger en god indirekt bild av landets produktion. Trots att jordbruket är huvudnäringen räcker inte veteproduktionen för landets egna behov utan måste kompletteras med import. Därutöver är importen av socker, kaffe och majs av betydelse. Den portugisiska fiskeflottan fångar ungefär dubbelt så mycket fisk som den svenska. Även om fisk är ett av de viktigaste födoämnena sker ändå en viss import av bl. a. torsk.

Hälften av importen avser olika råmaterial såsom bomull, ull, järn och stål, olja och oljeprodukter samt gummi. Bland importen av färdigvaror intas en framskjuten plats av maskiner, motorfordon, fartyg samt järn- och stålmanufaktur.

Portugals viktigaste exportartikel är kork, som säljes både i form av råkork och i bearbetat skick. Under barkningsperioden mellan juni och augusti arbetar ungefär en million människor i vad som skulle kunna kallas korkkampanjen. Vinnamn såsom Madeira och Portvin har gjort ett flertal portugisiska distrikt kända över hela världen. Cirka 10 procent av totala exportvärdet faller på vin och ungefär lika mycket på konserverad fisk. Det är därvid att märka att fiskexporten huvudsakligast avser sardiner och ansjovis. Andra viktiga exportvaror är volfram, harts, mandlar, nötter och torkad frukt. Vidare är exporten av bomullstextilier betydande, men dessa går nästan helt och hållet till kolonierna.

Portugal har byggt upp en mycket ansenlig valutareserv. Underskotten i handelsbalansen har nämligen överkompenserats av intäkter från investeringar i Afrika samt gåvor från emigranter. Escudos betraktas också som en hårdvaluta. Kanske inte fullt lika hård som dollar och schweizerfranc, men åtskilligt hårdare än den svenska kronan.

Informationsställen i Portugal

Associação Industrial Portuguesa, Avenida da Liberdade 242, Lisboa, tel. 491 35 (privat organisation; publicerar kommersiella förfrågningar i sin månatliga industritidskrift).

Associação Comercial de Lisboa — Câmara do Comércio, Rua das Portas de St Antão 89, Lisboa, tel. 272 89 (privat organisation; publicerar alla slags kommersiella förfrågningar i sin bulletin, som utkommer var 14 dag).

Svenska Ambassaden (Embaixada de Suécia), Avenida Pedro Alvarez Cabral 84, Lisboa, tel. 68 50 04.

Allmänna adresskalendrar

Portuguese importers, exporters and manufacturers.
Annuaria Comercial de Portugal.

Schweiz

Decentraliserad förvaltning

Största delen av Schweiz hör till Alperna, Europas mäktigaste bergssystem. På grund av det sydliga läget når vegetationen mycket högre upp på bergssluttningarna i Schweiz än vad fallet är i den skandinaviska fjällvärlden. Brödsädesodling förekommer sålunda på höjder upp till 2 000 meter över havet. Nederbörden är riklig, vilket har medfört att det ovanför barrskogsområdet finns utomordentligt rika naturliga betesmarker. Blott cirka en fjärdedel av Schweiz yta utgöres av ofruktbar mark.

De topografiska förhållandena har skapat besvärliga kommunikationsproblem. Dyrbara transporter har t. ex. hållit skogsbrukets lönsamhet nere. Mineraltillgångar saknas nästan helt. Däremot är tillgången på vattenkraft god.

Schweiz är till ytvidden sjustatsmarknadens minsta land. På en areal av 41 000 km² bor 5,2 miljoner människor, vilket innebär en folk-täthet på 127 invånare per km². Ur språklig synpunkt är Schweiz starkt splittrat. Drygt 3,7 miljoner personer talar tyska och över en miljon talar franska. Återstoden har italienska som modersmål. De olika språkgrupperna är geografiskt sett koncentrerade till de områden som ligger närmast intill grannländerna med samma språk. Av befolkningen är 58 procent protestanter av olika riktningar medan resten är katoliker.

Alla säregenheter till trots i fråga om befolkningens ursprung och kultur är Schweiz som statsbildning, även om formerna har växlat, av gammalt ursprung. Enligt den nu gällande författningen är landet en förbundsrepublik, som bygger på medlemsstaternas — de 22 kantonernas — självständighet. Detta innebär att kantonerna inte enbart är förvaltningsområden, som de svenska länen, utan också i princip verkliga statsbildningar med egen författning, lagstiftning och exekutiva myndigheter. Deras suveränitet är emellertid inskränkt genom förbunds författningen. Utrikespolitiken och försvarsväsendet är sålunda huvudsakligen förbundsangelägenheter liksom sådana frågor som myntväsendet, post och telegraf, bil- och järnvägstrafik etc.

Förbundets högsta myndighet ligger med vissa reservationer i händerna på förbunds församlingen, som är uppdelad på två kamrar, nämligen nationalrådet — som väljes av folket — och ständerrådet — som består av representanter för kantonerna. Den högsta exekutiva myndigheten är förbundsrådet, som förbunds församlingen utser för 4 år i sänder. En av rådets 7 medlemmar väljs sedan till förbunds president för ett år i taget. Utmärkande för den schweiziska författningen är vidare, att väljarna (dvs. männen eftersom kvinnorna ännu saknar rösträtt) har möjligheter att ingripa i ett stort antal frågor genom att begära folkomröstning.

Närmare hälften av de sysselsatta inom industrien

Turistväsendet är av synnerligen stor betydelse för ekonomin och dess inkomster bidrar till att utjämna den ständigt passiva handelsbalansen. I bytesbalansen utgör dock i själva verket inkomsterna från export av mekaniska verkstadsprodukter den största posten. Det geografiska läget erbjuder mycket goda förutsättningar för handel, allra helst som Schweiz dessutom är ett viktigt genomgångsland för handel mellan grannländerna i norr och söder.

Fördelningen av den yrkesverksamma befolkningen visar, att Schweiz kan karakteriseras som ett typiskt industriland. Närmare hälften förtjänar sålunda, som framgår av tabell Sch: 1, sitt uppehälle inom industrien och hantverket. Det är endast ett fåtal länder som har en så stor relativ andel av de förvärvsarbetande inom denna del av näringslivet. I motsats härtill står det förhållandevis ringa antalet sysselsatta inom jordbruket. Av serviceyrkena svarar handeln, bank- och försäkringsväsendet samt hotellrörelsen för 16 procent. Antalet personer, sysselsatta inom de fria yrkena och förvaltningsväsendet uppgår till ungefär 7 procent medan transport- och kommunikationsväsendet svarar för 5 procent.

Till denna bild av sysselsättningsstrukturen bör kanske tilläggas, att tendensen är en minskande jordbruksbefolkning samtidigt som sysselsättningen inom serviceyrkena och industrien växer.

Av den totala befolkningen är fortfarande närmare två tredjedelar

TABELL Sch: 1

Den förvärvsarbetande befolkningen fördelad på näringsgrenar enligt folkräkningarna år 1930 och 1950

Näringsgren	1950		1930
	Antal 1000-tal	Procentuell fördelning	Procentuell fördelning
Jord- och skogsbruk	356	16	21
Industri och hantverk (inkl. byggnadsverksamhet)	1 005	47	43
Handel, bank- och försäkringsv.	252	12	10
Turistväsende	91	4	5
Samfärdsel	98	5	4
Offentliga tjänster, fria yrken	164	7	6
Övrig verksamhet	190	9	11
Totalt	2 156	100	100

bosatta på landsbygden, där också en betydande del av industrien är belägen. De största städerna, där Zürich kommer först med 428 200 invånare följd av Basel, Genève och huvudstaden Bern på fjärde plats med 161 300, har vidare inte ökat anmärkningsvärt mycket de senaste åren.

Delar man upp de yrkesverksamma efter yrkeställning visar det sig, att 55 procent är arbetare, 22 procent tjänstemän och 19 procent självständiga yrkesutövare.

Levnadsstandarden bland de högsta i världen

Levnadsstandarden och köpkraften per invånare inom Schweiz hör till de högsta i världen. Statsfinanserna är utomordentligt goda — guldäckningen av sedelomloppet uppgår exempelvis till omkring 125 procent och valutareserven täcker 14 à 15 månaders import. Prisökningarna har vidare varit betydligt mindre än i de flesta andra länder — mellan 1953—1959 steg sålunda konsumentpriserna i Schweiz med cirka 6 procent mot 20 procent i Sverige.

Av den totala produktionen svarar uppskattningsvis industrien för

ungefär 50 procent, servicenäringarna sammanlagt för 40 procent och jordbruket för 10 procent. Någon mer utförlig statistik saknas emellertid nästan helt på detta område.

Ingen större koncentration av industrien

För den schweiziska industrien har de tidigare nämnda geografiska faktorerna bestämt produktionens inriktning. Detta innebär, hänvisat som Schweiz är till importerade råvaror, att industrien gått in för att i första hand tillverka sådana varor som har ett högt förädlingsvärde. Det yrkesskickliga arbetet har härvid fått stor betydelse.

Med undantag av den starkt industrialiserade trakten kring Zürich och ett par platser till med gynnsamt transportläge kan man inte tala om någon större koncentration av industrien. Typiskt är snarare en stark spridning ända upp i fjälldalgångarna. Karakteristiskt är också, att industrien är uppspaltad på självständiga företag och det finns endast ett par stora koncerner. Samtidigt är emellertid industrien, liksom näringslivet överhuvudtaget, till ytterlighet genomorganiserad. Ett otal branschföreningar samt kartellavtal förekommer sålunda, vilka i många fall verkar hämmande på konkurrensen genom överenskomelser om pris-, leverans- och betalningsvillkor.

Av de olika branscherna är, som närmare framgår av tabell Sch: 2, järn- och metallindustrien den största och sysselsätter närmare 40 procent av samtliga industriarbetare (varav ungefär en tredjedel är kvinnor). Något värde för produktionen finns inte, eftersom en officiell produktionsstatistik saknas. Tillverkningen är i huvudsak koncentrerad till mellanprodukter, som automatsvarvade delar, finmekaniska alster som skriv- och räknemaskiner, filmkameror och dylikt samt elektrotekniska apparater och delar. Omkring två tredjedelar av tillverkningen beräknas gå på export och svara för närmare 30 procent av den totala exporten. Antalet sysselsatta inom urindustrien är också betydande och svarar tillsammans med bijouteriindustrien för hela 10 procent av den industriella sysselsättningen.

Den näst största branschen är textil- och beklädnadsindustrien med 20 procent av industriarbetarna. I motsats till järn- och metallindu-

TABELL Sch: 2

Antal företag och arbetare inom den egentliga industrien år 1957

Industrigren	Antal företag	Arbetare	
		Antal 1000-tal	Procentuell fördelning
Livsmedelsindustri	768	40	6
Textilindustri	991	71	11
Beklädnadsindustri	1 508	62	10
Träindustri	1 885	41	6
Pappers- och grafisk industri	1 033	47	7
Kemisk industri	396	29	5
Jord- och stenindustri	467	22	3
Järn- och metallindustri	3 283	249	39
Ur- och bijouteriindustri	1 244	64	10
Övrig industri	477	17	3
Totalt	12 052	642	100

strien är den emellertid en industri på tillbakagång och spelar inte samma viktiga roll som tidigare. Beträffande textilindustrien kan nämnas, att den alltid varit starkt inriktad på export. För att hävda sig i konkurrensen har den därvid alltmer begränsat sig till att framställa varor av hög kvalitet. I jämförelse med textilindustrien är konfektionsindustrien av senare datum och har först under de senaste decennierna utvecklats till storindustri med någon mer betydande export. Sammanlagt svarar de båda branscherna för ungefär 20 procent av det totala exportvärdet.

Av de övriga branscherna kan nämnas den kemiska industrien, eftersom Schweiz på detta område — särskilt då vad gäller tillverkningen av färger, läkemedel och parfym — tillhör de ledande nationerna. Även tillverkningen av sådana kemiska produkter som syror och salter spelar en stor roll liksom den elektrokemiska produktionen av karbid och natriummetall samt järnlegeringar.

De små och medelstora gårdarna dominerar jordbruket och av 238 000 brukningsenheter har endast knappt en femtedel mer än 10 ha odlad jord. Endast drygt 1 procent har mer än 30 ha. Den odlade

jorden utnyttjas intensivt. Maskinell jordbruksdrift försvåras genom att gårdarnas jord i hög grad är uppstyckad på mindre områden. De naturliga förutsättningarna har fört med sig att boskapsskötseln fått stor betydelse. Som tabell Sch: 3 visar utgör också vall och äng samt betesmark en stor del av landets totala areal.

TABELL Sch: 3
Arealens användning 1950

	Km ²	Procentuell fördelning
Spannmålsareal	1 653	4
Övrig åker	905	2
Vingårdar	112	(0,3)
Vall och äng	9 245	22
Betesmark m. m.	9 817	24
Skog	10 251	25
Ej produktiv mark	9 311	23
Totalt	41 294	100

De viktigaste undantagen från att livsmedelsindustrin och de från jordbruket härstammande varorna spelar en mycket underordnad roll i exporten är särskilt ost- och chokladexporten. Den sistnämnda har dock inte samma stora betydelse som tidigare.

9/10 av exporten högförädlade industrivaror

Det schweiziska näringslivets uppbyggnad och struktur har medfört, att utrikeshandeln räknat per invånare är hög. Dess betydelse framgår också av tabell Sch: 4, där en försörjningsbalans — även om det statistiska underlaget är mycket osäkert — sammanställts för 1958. Tabellen visar samtidigt, att av de totala tillgångarna går till privat konsumtion drygt 50 %, till offentlig konsumtion 9 % och till bruttoinvesteringar 18 %.

De säregna förhållandena i landets ekonomi har givetvis även påverkat utrikeshandelns sammansättning. Medan exporten sålunda be-

TABELL Sch: 4
Försörjningsbalans för Schweiz år 1958

Tillgång	Miljoner dollars	Procentuell fördelning	Användning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Bruttonational- produkt till marknadspris	7 532	81,4	Privat konsumtion	4 757	51,4
Import av varor och tjänster	1 726	18,6	Offentlig konsumtion	840	9,1
			Bruttoinvest. (inkl. lager- förändring)	1 702	18,4
			Export av varor och tjänster	1 959	21,2
Totalt	9 258	100,0	Totalt	9 258	100,0

står till $\frac{9}{10}$ av högförädlade industrivaror och endast $\frac{1}{10}$ av råvaror och livsmedel, består importen i huvudsak av ungefär $\frac{1}{3}$ råvaror, $\frac{1}{3}$ färdigvaror och, inte fullt, $\frac{1}{3}$ livsmedel. Av tabell Sch: 5 framgår tydligare hur utrikeshandeln var sammansatt 1958.

På samma gång belyses även ett annat viktigt drag som kännetecknar det schweiziska varuutbytet med andra länder, nämligen det stora underskottet i handelsbalansen. Skillnaden täckes emellertid mer än väl genom turisttrafiken, inkomsterna av i utlandet placerat kapital samt de osynliga posterna i betalningsbalansen. Man får inte glömma att Schweiz, även om det efter andra världskriget tidvis har visat sig svårt att finna lämpliga objekt, traditionellt är ett kapital-exporterande land.

Av den schweiziska exporten stannar ungefär 60 procent i Väst-europa med Västtyskland och Italien som de två i särklass största köparna. Sammanlagt svarar de nämligen för över 40 procent. Man kan vidare konstatera, att USA har förhållandevis stor betydelse liksom de asiatiska länderna. Det svensk-schweiziska varuutbytet är inte ur något lands synpunkt av större omfattning och uppgår inte till mer än 2—3 procent av varderas totala export.

TABELL Sch: 5
Importens och exportens sammansättning år 1958

Varuslag	Import		Export	
	Miljoner dollars	Procentuell fördelning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Livsmedel	359	21,0	97	6,2
Råvaror	177	10,3	28	1,8
Kemiska produkter	125	7,3	258	16,6
Bearbetade varor	417	24,3	325	21,0
därav:				
textilvaror	104	6,1	170	11,0
oädla metaller	166	9,7	36	2,3
Maskiner och apparater samt transportmedel	308	18,0	458	29,5
därav:				
maskiner	150	8,8	342	22,0
elektriska maskiner	46	2,7	91	5,9
transportmedel	112	6,5	25	1,6
Diverse färdiga varor	139	8,1	383	24,7
Mineraliska bränslen och oljor	174	10,2	1	0,1
Animaliska och vegetabiliska oljor och fetter	13	0,8	2	0,1
Totalt	1 712	100,0	1 552	100,0

Informationsställen i Schweiz

Volkwirtschaftsdepartement, Bundeshaus-Ostbau, Bern, tel. 61 11 11, Handelsabteilung (handelspolitiska frågor).

Schweizerische Zentrale für Handelsförderung, Dreikönigstrasse 8, Zürich, tel. 25 77 40, 3 Place de la Riponne, Lausanne, tel. 22 33 33. (Ekonomisk centralorganisation för lämnande av upplysningar samt för dokumentering och propaganda. Den har till uppgift att på alla sätt bistå utländska personer och firmor, som önskar komma i affärsförbindelse med Schweiz, samt publicerar affärsmöjligheter i sin veckotidskrift. Som regel är dess tjänster kostnadsfria för utlänningar.)

Verband Kaufmännischer Agenten der Schweiz, Gerbergasse 5,

Zürich, tel. 23 12 31 (publicerar affärsmöjligheter i sin månadsbulletin).

Zürcher Handelskammer, Bleicherweg 5, Zürich, tel. 25 37 37.

Bund Schweizerischer Reklameberater BSR, St. Peterstrasse 1, Zürich 1, tel. 23 96 97.

Svenska Ambassaden (Ambassade de Suède), Marienstrasse 30, Bern, tel. 238 70.

Schwedisches Konsulat, Bahnhofstrasse 31, Zürich, tel. 25 26 33.

Consulat de Suède, Rue du Rhone 40, Genève, tel. 26 17 87.

Allmänna adresskalendrar

Adressbuch der Schweiz für Industrie, Gewerbe, Handel und Export.

Directory of Swiss manufacturers and producers.

Kompass, Informationswerk der schweizerischen Wirtschaft.

Schweizerisches Regionenbuch. Verzeichnis der im schweizerischen Handelsregister eingetragenen Firmen.

Storbritannien

Från kolonialvälde till samvälde

Engelskans ställning som världsspråk har sin grund i Storbritanniens månghundraåriga position som stormakt med intressen över hela jordklotet. Det väldiga imperium, som byggdes upp av Francis Drake¹ och hans efterföljare, nådde sin största omfattning år 1920, då delar av de turkiska och tyska besittningarna lades under brittisk administration. Redan 1922 började emellertid den process som inneburit, att vissa delar av imperiet blivit helt oberoende och andra nått

¹ Drake planterade år 1579 den brittiska flaggan på Kaliforniens strand och var därmed den förste som proklamerade brittisk överhöghet över ett främmande land.

olika stadier av partiell självständighet. Nämnade är erkändes Egypten som suverän stat.

Förenta staterna, Egypten, Israel, Eire, Burma utgör exempel på stater, som helt brutit med sitt gamla moderland. Men ännu i dag sträcker sig över hela världen ett nät av länder vilka bildar Samväldet (The Commonwealth).² Samväldet täcker cirka en fjärdedel av jordens yta och har en folkmängd på omkring 600 miljoner invånare. Det är ogörligt att i några få meningar ge en sammanfattande karakteristik av Samväldet. För varje år ändras de konstitutionella förhållandena. Under 1960-talet väntas en gradvis frigörelse av de afrikanska territorierna. Genom frånvaron av centraliserad förvaltning skiljer sig Samväldet från flertalet övriga imperiebildningar historien känner.

Det är här inte plats att räkna upp alla de territorier med skiftande grad av självständighet som bildar Samväldet. Ej heller skall det göras några försök att reda ut de historiska, politiska, kulturella och andra faktorer som gör Samväldet till en levande realitet. Blott en enda aspekt skall beröras, nämligen de ekonomiska banden.

Samväldet utgör ett tullpreferensområde, vilket innebär att medlemsländerna ger varandra handelsförmåner, som inte kommer utomstående stater till del. Vidare är London centrum för en slags betalningsunion, vilken brukar benämnas sterlingarean. Till sterlingarean hör inte Kanada, men väl ett halvt dussin utanför Samväldet stående länder. Vidare står bl. a. de skandinaviska ländernas valutor i starkt beroendeförhållande till pundet. Storbritannien är såsom medlem av såväl OEEC som sterlingarean engagerad i strävanden att utvidga handeln inom två betydande regionala grupper. Trots att det andra världskriget tvingade Storbritannien att realisera huvudparten av sina utländska investeringar och medförde en jättelik ackumulation av skulder till övriga samväldesländer, har briterne framgångsrikt kunnat leda sterlingarean genom efterkrigstidens många påfrestningar.

² Prefixet »Brittiska» utmönstrades 1947 tillsammans med begreppet »dominion»; det senare ordet ersattes med »medlem av Samväldet».

Ohälsosamma öar

Storbritanniens³ areal är något mer än hälften av Sveriges. Ur geologisk och topografisk synpunkt är de brittiska öarna mycket omväxlande. Där finns berg från alla de geologiska huvudperioderna. Omkring en tredjedel av ytan utgöres av odlingsbar jord medan återstoden i huvudsak består av mark, som blott kan utnyttjas till bete. Knappt sju procent är täckt av skog. Ett typiskt inslag i den brittiska landskapsbilden utgör de häckar eller stenmurar, som kringgärdar åkrar och fält. Storbritannien var det tidigast industrialiserade landet i världen. I övriga länder kom industrialisering och järnvägsbyggande att gå hand i hand. I Storbritannien kännetecknades däremot den första industrialiseringsperioden av ett intensivt kanalbyggande. Och fortfarande bildar vattenvägarna ett finfördelat kommunikationsnät, som emellertid utnyttjas i allt mindre utsträckning. Tidvattnet är ganska kraftigt kring kusterna och besvärar därför sjöfarten. Men å andra sidan sköljer tidvattnet bort mycket av det slam som vattendragen för ut i havet, varigenom flodmynningarna ofta utgör goda naturliga hamnar.

Särskilt under vintern är de brittiska öarna utsatta för blåst och regn. Även om frostperioder förekommer, så ligger den månatliga medeltemperaturen även på vintern över fryspunkten. Väderleksförhållandena är gynnsamma för växtligheten men knappast för människorna. Sålunda är bronkit en mångdubbelt vanligare dödsorsak i Storbritannien än i något annat land med tillförlitlig statistik över dödsorsaker.

Med en befolkningstäthet på 212 invånare per km² tillhör Storbritannien världens mest tätbefolkade länder. I få länder har också

³ Med brittiskt språkbruk består Storbritannien av England, Skottland och Wales. När Nordirland inkluderas talar man om Det Förenade Kungadömet (United Kingdom). Det svenska vardagsspråket är mindre preciserat. När en svensk talar om England kan det vara fråga om såväl Det Förenade Kungadömet, Storbritannien som England enligt brittisk terminologi. I fortsättningen kommer för korthets skull genomgående att brukas uttrycket Storbritannien, trots att redogörelsen faktiskt avser Det Förenade Kungadömet.

TABELL St: 1
Storbritanniens areal och folkmängd år 1958

Område	Areal i 1000 km ²	Folkmängd i 1000-tal	
		Totalt	Därav i stadsbygd
England och Wales	151	45 109	36 185
Skottland	79	5 169	3 648
Nordirland	14	1 402	772
Totalt	244	51 680	40 605

urbaniseringen framskridit lika långt. Cirka 80 procent av britterna är stadsbor. Mer än sjuttio städer kan ståta med en folkmängd överstigande 100 000. Särskilt betydande befolkningscentra utgör följande städer med omgivning: London, Manchester, Birmingham, Leeds och Bradford, Liverpool samt Newcastle upon Tyne.

Nativiteten är ganska låg och åldersstrukturen är sådan att andelen pensionärer kommer att öka under de närmaste decennierna. Efterkrigstiden har präglats av en betydande utrikes omflyttning. År 1952 nådde nettoutflödet en topp på nära 90 000 personer, men det har därefter successivt minskat. År 1957 vägde sålunda antalet utvandrare resp. invandrare ungefär jämnt med cirka 200 000 personer i bägge riktningarna. Större delen av emigranterna utgöres av driftiga och yrkeskunniga människor som söker sig till Kanada, Australien och Nya Zeeland. Men genom att invandrarna i stor utsträckning består av okvalificerat folk från särskilt Västindien är det fortfarande fråga om nettoförluster ur kvalitativ synpunkt. Dessutom har invandringen skapat sociala problem av raskaraktär.

Stark känsla för traditioner

Den offentliga verksamheten i Storbritannien företer en fascinerande blandning av uråldriga sedvänjor och modernt samhällsliv. I

parlamentarismens hemland och en av världens främsta demokratier fungerar fortfarande en lagstiftande församling — överhuset — där sonen kan ärva faderns plats. Socialister likaväl som konservativa har ingenting emot att låta sin politiska karriär krönas med ett adelsskap.

Under de sista decennierna har det konservativa partiet och arbetarpartiet dominerat kampen om väljarnas gunst. Vid valet 1945 vann arbetarpartiet en övertygande seger varvid Winston Churchill fick byta posten som premiärminister mot ledarskapet för Hans Majestäts opposition. Den brittiska arbetarrörelsen har alltid präglats av en reformsträvan på demokratisk väg. Under intryck av 1920- och 1930-talens kriser, som drabbade Storbritannien särskilt hårt, framväxte inom partiet en stark falang, vilken önskade en långt driven socialisering av näringslivet.

Arbetarpartiets valseger 1945 kom att innebära en starkt aktiv statlig välfärdspolitik. Särskilt på hälsovårdens område gjordes betydande reformer. Vidare socialiserades — eller nationaliserades — en rad nyckelindustrier, som sysselsatte betydligt över 2 miljoner personer. Det torde ha varit fråga om det mest omfattande försök till ändrade äganderättsförhållanden som en demokratisk stat gjort på så kort tid som knappt fyra år. Nationaliseringen berörde bl. a. kolgruvorna, transportväsendet, elektricitet- och gasverken, civilflyget samt järn- och stålindustrien.

Vid valen 1951, 1955 och 1959 vann de konservativa. Under den konservativa regimen har vissa av de tidigare socialiseringsbesluten lättats eller upphävts. Sålunda har lastbilstrafiken samt järn- och stålindustrien åter överförts till privat ägo.

Världskrigets återverkningar har gjort sig särskilt länge gällande i Storbritannien. Tidigare har nämnts hur förmögenhetsställningen gentemot utlandet radikalt försämrades genom kriget. Detta förhållande har medfört ett bortfall av ränteinkomster, som före kriget var en av de viktigaste valutaintäkterna. Svårigheterna att finansiera importen fördröjde återuppbyggnaden efter krigets härjningar. Storbritanniens ställning som stormakt har vidare krävt stora försvarsbördor. Strävandena att rationalisera produktionen har ofta motverkats

av den fackliga rörelsens otidsenliga organisation. Genom att så många fackförbund är uppbyggda efter yrkesprincipen och inte industriförbundsprincipen är ofta ett dussintal fackförbund representerade på samma arbetsplats, vilket gör förhandlingarna mycket tungrodda. Det finns många exempel på att små fackförbund genom stridsåtgärder lamslagt produktionen inom stora delar av industrien.

Storbritanniens internationella inflytande har sedan länge successivt sjunkit. Detta konstaterande får emellertid inte undanskymma det faktum att landet fortfarande spelar en utomordentligt stor roll i världspolitiken och kommer att inom överskådlig tid fortsätta därmed.

Investeringar och konsumtion

I tabell St: 2 återges en försörjningsbalans för år 1958. Produktion och utrikeshandel kommer att behandlas i separata avsnitt. Här skall investeringar och konsumtion kommenteras.

Investeringar. Sedan kriget har den andel av de totala resurserna som går till investeringar vuxit. I början var det investeringarna i bostäder, kemisk industri samt järn- och stålindustri som expanderade snabbast. Under senare år har bostadsbyggandet gått något tillbaka

TABELL St: 2
Försörjningsbalans för Storbritannien år 1958

Tillgång	Miljoner dollars	Procentuell fördelning	Användning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Bruttonational- produkt till marknadspris	63 680	83,7	Bruttoinvest. Privat konsum- tion	9 648	12,7
Import av varor och tjänster	12 426	16,3	Offentlig konsumtion	41 541	54,6
			Lagerökning	10 738	14,1
			Export av varor och tjänster	224	0,3
				13 955	18,3
Totalt	76 106	100,0	Totalt	76 106	100,0

samtidigt som investeringsverksamheten inom industrien legat på en högre genomsnittsnivå än tidigare. Vidare har distributionssektorns andel av investeringarna ökat.

I detta sammanhang är det naturligt att säga något om Storbritanniens atomprojekt. Det är nämligen fråga om jättelika investeringar, vilka endast i begränsad utsträckning mognat ut i produktion. Enbart under 1950-talet torde utgifterna för atomändamål ha överstigit 1 000 miljoner dollars. — Brittiska forskare gjorde betydande insatser vid konstruerandet av de första amerikanska atombomberna. Under efterkrigstiden har Storbritannien självt blivit medlem av stormakternas atombombsklubb. Jämsides med arbetet på att utnyttja atomkraften för militära ändamål sker en betydande civil verksamhet.

En av de viktigaste drivkrafterna bakom den brittiska aktiviteten är behovet att finna energikällor, som kan ersätta kol och olja. Det första atomkraftverket för reguljär produktion av elektricitet startade 1956. Sedan dess har flera nya atomkraftverk satts i drift och avsikten är att redan vid 1960-talets mitt skall omkring en femtedel av Storbritanniens elförbrukning genereras av atomdrivna kraftverk.

Konsumtion. Importrestriktioner och ransoneringar påverkade förhållandevis länge den privata konsumtionen. Under senare år har emellertid konsumtionen kunnat utvecklas utan allvarligare ingrepp enligt de mönster som vi känner igen från vårt eget land. I fråga om föda och kläder märks en strävan att köpa mer förädlade produkter. Speciellt de varaktiga varorna har expanderat kraftigt. Storbritannien har sålunda Europas högsta TV-täthet. — När det gäller konsumtionens struktur kan några brittiska »egenheter» noteras såsom den höga förbrukningen av te, ägg och bacon. Trots den långt drivna urbaniseringen är enfamiljshuset en mycket vanlig bostadsform.

Jordbruk, handel och samfärdsel

Adderas företagarna till antalet anställda inom jordbruk, fiske och skogsbruk överstiger antalet sysselsatta inom dessa näringar en miljon människor. Med hänsyn härtill kan man knappast hävda, att jordbruk, fiske och skogsbruk är näringar av mindre betydelse. Å andra sidan

TABELL St: 3
Civilt sysselsatta efter näringsgren år 1959

Näring	Sysselsatta	
	Antal 1000- personer	Procentuell fördelning
Jordbruk, fiske och skogsbruk	1 000	4,3
Gruvdrift	824	3,6
Industri	9 110	39,6
Byggnadsverksamhet	1 506	6,5
Kraft- och vattenförsörjning	373	1,6
Handel	2 955	12,8
Samfärdsel	1 673	7,3
Övrig service	5 579	24,2
Totalt	23 020	100,0

är som nämnts Storbritannien ett mycket tätbefolkat land, vilket medför att nämnda näringar relativt sett svarar för en ganska liten del av den totala sysselsättningen.

I kalorier räknat täcker de inhemska livsmedlen cirka 40 procent av förbrukningen. Storbritannien är alltså mycket beroende av livsmedelsimport. Tabell St: 4 visar den beräknade självförsörjningsgraden för en rad viktiga produkter. Totalt sett har sedan förkrigstiden självförsörjningsgraden evad avser födoämnen ökat med cirka en tredjedel. Till stor del är denna utveckling resultatet av en målmedveten statlig jordbrukspolitik, vilken som ett av sina mål haft att göra Storbritannien mindre beroende av import.

På distributionsområdet har under senare år skett en strukturell omvandling, som ännu ej torde vara avslutad. Olika typer av s. k. kedjebutiker har expanderat på den traditionella handelns bekostnad. Vidare har avbetalningshandeln nått en stor omfattning, vilket får ses som dels en konsekvens av, dels en orsak till den växande konsumtionen av varaktiga varor.

Storbritannien är kooperationens födelse-land. Den konsumentkooperativa rörelsen har där nått en betydande omfattning ehuru den nästan enbart koncentrerat verksamheten till livsmedelsområdet. I de

TABELL St: 4

Inbemska produktion av olika livsmedel i procent av förbrukningen

Varuslag	Förkrigs- genomsnitt	1958
Vete och mjöl	12	19
Fett	16	18
Socker	18	18
Nötkött	51	65
Svinkött	32	42
Smör	9	8
Ost	24	45
Ägg	71	99
Potatis	94	84
Fisk	—	80

nordiska länderna däremot har som bekant Kooperationen t. o. m. engagerat sig i industriell produktion av rena investeringsvaror. 1958 publicerade det brittiska kooperativa förbundet en mycket uppmärksam utredning, som fastslog att Kooperationen var på väg att mista sin konkurrensförmåga. För att stärka rörelsens inflytande rekommenderades bl. a., att små föreningar borde slås samman till större och därmed effektivare enheter. Vidare framhölls att Kooperationen måste ägna större uppmärksamhet åt frågan om ett rationellt varusortiment.

Storbritannien har världens näst största handelsflotta som uppskattningsvis transporterar en fjärdedel av de passagerare och det gods som krossar världshaven. Namnet Lloyd har sekelgammal anknytning till sjöförsäkring (The Corporation of Lloyd's) och fartygsklassificering (Lloyd's Register of Shipping).

En mångsidig industri

Storbritanniens industri är utomordentligt differentierad. Den har nämligen byggts upp på grundval av ett världsvälde naturtillgångar. Principen har varit att koloniernas råvaror fraktats till moderlandet, som ombesörjt den vidare förädlingen. Därefter har de färdiga produkterna i stor utsträckning exporterats till råvaruländerna. När under

senare tid en rad mindre utvecklade länder börjat att industrialiseras, har detta fått särskilt starka återverkningar i Storbritannien. Processen kan illustreras med ett drastiskt exempel. År 1913 hade Storbritannien en nettoexport av bomullsvävnader på 576 tusen ton medan Indien, Kina och Japan tillsammans hade en nettoimport på 427 tusen ton. År 1950 uppgick Storbritanniens nettoexport till blott 59 tusen ton medan för de övriga tre länderna exporten översteg importen med 178 tusen ton.

Utvecklingstendenser av detta slag medför en fortgående struktur-omvandling av Storbritanniens industriproduktion i riktning från industriella stapelvaror mot alltmer tekniskt avancerade produkter. Jämsides med textilindustriens tillbakagång har således skett en stark expansion av den kemiska industrien och av transportmedelsindustrien. Och tidigare har ju nämnts de stora investeringarna i atomindustrien.

Det är ogörligt, att här ge annat än en mycket översiktlig bild av Storbritanniens industri. Detta har gjorts i form av korta beskrivningar av några av de viktigaste branscherna.

Järn- och stålindustrien sysselsätter cirka 325 000 personer. Omkring halva malmbehovet importeras. Däremot kan kolförsörjningen klaras med inhemska tillgångar. Liksom fallet är i USA, Tyskland, Frankrike och en rad andra länder med stor järn- och stålproduktion, svarar även i Storbritannien några få stora företag för huvudparten av tillverkningen. De viktigaste produktionscentra är södra Wales och nordöstra England.

Maskinindustrien sysselsätter över 1 miljon personer. Tillverkningsregistret har en stor bredd. Bland de viktigare produkterna kan nämnas jordbruks-, metallbearbetnings-, textil-, kontors- och kylmaskiner. Några andra specialiteter är kontrollorgan för processindustrier och maskinell utrustning för järn- och stålindustrien.

Den elektro-tekniska industrien sysselsätter drygt 700 000 personer, varav huvudparten är engagerade i framställningen av elektriska maskiner och tyngre elektro-teknisk utrustning. Allt större relativ betydelse har emellertid den elektroniska industrien fått. Sedan krigsslutet har dess produktionsvolym fördubblats vart femte år. Betydelsefulla produkter är radio- och televisionsapparater, radarutrustningar för

fartyg och flygplan, kontrollinstrument och databehandlingsmaskiner.

Transportmedelsindustrien sysselsätter omkring 1,5 miljoner personer. Därav faller över 200 000 på varven, cirka 300 000 på motorfordonsindustrien och cirka 250 000 på flygplansindustrien. Omkring 150 000 personer är sysselsatta med produktion av lok och järnvägsvagnar.

Under år 1959 kom Storbritannien på andra plats efter Japan i fråga om sjösatt tonnage. I fråga om fartyg under byggnad vid årsskiftet 1959/60 toppade dock Storbritannien världsstatistiken. Den brittiska produktionen av personbilar har under senare år uppgått till mellan 800 000 och 1 miljon. Fem stora företag svarar för cirka 90 % därav. Inemot halva produktionen går till export. På flygplansområdet har Storbritannien gjort en uppmärksam pionjärsats vid utvecklingen mot readrift på såväl den militära som den civila sidan.

Den kemiska industrien sysselsätter omkring 500 000 personer. Av stor betydelse är produktionen av olika basvaror såsom syror, färgstoffer och plaster. Läkemedelsindustrien är högt utvecklad. Den stora koncernen Imperial Chemical Industries Ltd (ICI) intar en dominerande ställning på en lång rad av den kemiska industriens olika områden.

Textilindustrien har haft att kämpa med många svårigheter som följd av att de mindre utvecklade ländernas industrialisering ofta börjat på textilområdet. Fortfarande sysselsättes emellertid 1,5 miljoner personer i textilindustrien, varav en tredjedel i konfektionsindustrien.

Livsmedelsindustrien sysselsätter över 900 000 personer. Huvudparten av produktionen avsättes inom landet. Ett markant undantag utgöres av skotsk whisky som intar en inte betydelselös ställning som intjänare av dollarvaluta.

Råvaror importeras — färdigvaror exporteras

Vid sekelskiftet svarade Storbritannien för ungefär en tredjedel av världshandeln. Denna andel har nu sjunkit till omkring en tiondel. Efter USA är Storbritannien världens största såväl importland som ex-

portland. Av världsexporten av industrivaror faller en femtedel på Storbritannien.

Som komplement till handelsmatrisens siffror lämnas här några uppgifter över utrikeshandelns varu- och länderstruktur. — Av totala exportvärdet på 9 300 miljoner dollars år 1957 bidrog:

maskiner (andra än elektriska)	med 17 procent
elektriska apparater och maskiner	» 7 »
transportmedel	» 9 »
metaller (inkl. järn och stål)	» 14 »
textilprodukter och beklädnadsvaror	» 12 »
kemiska produkter	» 8 »
övriga varor	» 33 »

Och av ett totalt importvärde på 11 400 miljoner dollars samma år svarade:

livsmedel, drycker och tobak	för 37 procent
råmaterial	» 29 »
bränsle o. d.	» 11 »
industrivaror avsedda att vidareförädlas	» 16 »
industriella slutprodukter	» 7 »

Tabell St: 5 ger en översikt av hur den brittiska utrikeshandeln fördelat sig på olika valutaområden åren 1938, 1950 och 1958. En växande del av exporten har gått till dollarområdet. Vidare noteras att handel med gruppen »övriga», som bl. a. inkluderar östblocket och de sydamerikanska staterna utanför dollarblocket, sjunkit i betydelse.

Efterkrigstiden har präglats av ett flertal kriser för den brittiska betalningsbalansen. Under senare år har emellertid pundets ställning stärkts betydligt och en rad restriktioner har kunnat lättas eller avskaffas.

Informationsstället i Storbritannien

Board of Trade, Commercial Relations & Exports Department,
Horse Guards Avenue, London S. W. 1, tel. TRÅfalgar 8855 (den

TABELL St: 5
 Storbritanniens handel fördelad på valutaområden i procent

Valutaområde	1938	1950	1958
<i>Import</i>			
Dollarområdet	23	18	21
OEEC-länderna	24	25	25
Sterling-området	31	38	38
Övriga	22	19	16
Totalt	100	100	100
<i>Export</i>			
Dollarområdet	11	13	18
OEEC-länderna	27	26	26
Sterling-området	42	47	44
Övriga	20	14	12
Totalt	100	100	100

brittiska myndighet, som främst sysslar med att främja handel och industri; publicerar veckotidskriften *Board of Trade Journal*). Märk även: *Board of Trade, Office for Scotland*, 95 Bothwell St., Glasgow; *Board of Trade, Office for Wales*, Gabalfa, Cardiff.

Federation of British Industries, Overseas Directorate, 21 Tothill Street, Westminster, London S. W. 1, tel. WHItEhall 6711 (publicerar årsboken *F. B. I. Register of British Manufacturers* och månadstidskriften *F. B. I. Review*, underrättar medlemmarna om kommersiella förfrågningar och erbjudanden).

National Union of Manufacturers, 6 Holborn Viaduct, London E. C. 1, tel. CITy 6031 (publicerar årsboken *Manufacturers Manual* och annonserar affärsmöjligheter i den månatliga *British Manufacturer*).

Association of British Chambers of Commerce, 14 Queen Anne's Gate, Westminster, London S. W. 1, tel. WHItEhall 2494 (förmedlar kommersiella notiser till medlemskamrarna för vidare spridning till deras medlemmar).

London Chamber of Commerce, 69 Cannon Street, London E. C. 4, tel. CITY 4444 (publicerar alla slag av affärsmöjligheter i den månatliga *Chamber of Commerce Journal*).

The Institute of Practitioners in Advertising (IPA), 44 Belgrave Square, London S. W. 1, tel. BELgrave 4404.

Svenska Ambassaden (Swedish Embassy), 29 Portland Place, London W. 1, tel. LANgham 2080.

Swedish Consulate General, 14 Trinity Square, London E. C. 3, tel. ROYal 1901.

Swedish Chamber of Commerce for the United Kingdom, 14 Trinity Square, London E. C. 3, tel. ROYal 2378.

Swedish Travel Bureau, 7—8 Conduit Street, London W. 1, tel. LEGation 7411.

Allmänna adresskalendrar:

Kellys directory of merchants, manufacturers and shippers.

The London directory and international register of manufacturers, wholesalers and shippers.

Stores and shops. Directory of department stores, multiple shops variety chains, co-operative societies and the principal individual shops.

Stubbs' directory. Manufacturers, merchant shippers and professional. British and foreign.

Österrike

Ett bergigt och skogrikt land

I många hänseenden är Österrike likt grannlandet Schweiz. Alpena sträcker sig nämligen genom landet från väster till öster och det är egentligen endast i den s. k. Donaudalen och i de östra delarna som landskapet är jämförelsevis flackt. Av landytan på knappt 84 000 km² är ungefär hälften bergig och täckt av skog. Någon direkt förbindelse med havet finns inte utan Österrike gränsar i norr till Tyskland och Tjeckoslovakien, i öster till Ungern, i söder till Jugoslavien och

Italien och i väster till Schweiz och Liechtenstein. Till följd av sitt läge har Österrike av tradition varit den förmedlande länken mellan Balkanländerna och det övriga Europa.

På grund av de stora höjdskillnader som förekommer — den högsta punkten är Grossglocknertoppen på 3 797 meter över havet och den lägsta Neusiedlersjön på 115 meter — skiftar klimatet mellan olika delar av landet. Medan låglandet i de östra delarna har ett kontinentalt klimat med ringa nederbörd, så står de västra delarna under inflytande av ett mer maritimt klimat med riklig nederbörd.

Förbundsländerna har betydande befogenheter

I statsrättsligt avseende är Österrike en förbundsrepublik av 9 förbundsländer. Dessa har betydande befogenheter i avseende på den inre förvaltningen. Den lagstiftande makten ligger emellertid i händerna på en gemensam förbunds församling. Denna består av två kamrar, nationalrådet och förbundsrådet, av ungefär samma karaktär som i Sverige. Nationalrådet väljes sålunda genom allmänna val medan förbundsrådet utses av förbundsregeringarna. Förbundspresidenten, som väljes direkt av folket på 6 år, utser sedan regeringen. Ledaren för denna kallas förbundskansler.

Det officiella språket är tyska. Någon statskyrka finns inte, men befolkningen bekänner sig nästan helt till den romersk-katolska åskådningen.

Av befolkningen på 7 miljoner, vilket innebär en befolkningstäthet på 84 personer per km², bor omkring hälften i städerna. Härvid intar huvudstaden Wien en särställning med ett invånarantal på 1,6 miljoner, vilket alltså nästan motsvarar en fjärdedel av hela befolkningen. Detta trots att Wien i dagens Österrike ligger långt mindre centralt än den gjorde i det forna kejsardömet Österrike-Ungern. Av de övriga städerna har endast tre över 100 000 invånare, nämligen Graz med 226 000, Linz med 185 000 och Salzburg med 103 000.

1/3 av de förvärvsarbetande inom jordbruket

I det österrikiska näringslivet har jordbruket fortfarande en förhållandevis stor betydelse som sysselsättningsfaktor. En uppdelning

TABELL Ö: 1

Den förvärvsarbetande befolkningen fördelad på näringsgrenar enligt senaste folkräkningen

Näringsgren	1951	
	Antal 1000-tal	Procentuell fördelning
Jord- och skogsbruk	1 080	32
Industri- och hantverk (inkl. byggnadsind.)	1 284	38
Handel, bank och försäkringsväsende	262	8
Turistväsende	83	3
Samfärdsel	174	5
Fria yrken	201	6
Offentliga tjänster	147	4
Övrig verksamhet	116	4
Totalt	3 347	100

av den förvärvsarbetande befolkningen på olika näringsgrenar visar nämligen, som framgår av tabell Ö: 1, att en tredjedel ägnar sig åt jordbruk med binäringar. Industrien svarar för ungefär 40 procent medan de s. k. servicenäringarna inte sysselsätter mer än i runt tal en fjärdedel. Denna fördelning av den förvärvsarbetande befolkningen understryker den lägre grad av ekonomisk utveckling som råder inom landet jämfört med de övriga inom sjustatsmarknaden, Portugal undantaget.

Samtidigt kan emellertid sägas att industrialiseringen numera nått så långt, vilket framträder inte minst i exportens sammansättning, att Österrike kan räknas som ett icke obetydligt industriland. Men landet har också stora industriella förutsättningar genom att vara relativt väl försett med råvaror som malmer, olja, vattenkraft och inte minst skog.

Österrike tillhör nämligen de skogrikaste länderna i Europa och drygt 3 miljoner ha eller 38 procent av landytan, står till förfogande för skogsbruket. Att skogen betyder mycket för landets ekonomi framgår av att produkter härifrån svarar för nästan en tredjedel av exportintäkterna. Oljefyndigheterna — vid Zistersdorf knappt 50 km norr om Wien — är vidare bland de största i hela Europa. Även järnmalms-

fyndigheterna är avsevärda, men räcker dock inte helt till för landets behov. Tillgången på magnesit är däremot så stor, att den även kan täcka största delen av världsefterfrågan. En viss förekomst av bland annat bly, zink, molybden, koppar, bauxit, grafit, kaolin och salt har dessutom kunnat bilda bas för industriell verksamhet. Stora reserver av brunkol finns även.

Vad naturen inte har givit Österrike i form av stenkol, har den kompenserat genom »vitt kol». Vattenkraften tillhör sålunda en av de förnämsta tillgångarna, inte minst ur exportsynpunkt. En avsevärd del av kraftproduktionen kan nämligen redan nu exporteras, fast Österrike på grund av kapitalbrist inte kunnat bygga ut mer än i runt tal en fjärdedel av vad som är tekniskt möjligt.

En tillgång är även det vackra landskapet och Österrike har efter kriget blivit turistlandet på modet. En bidragande orsak härtill har också varit, att levnadskostnaderna för turister legat lägre än i de flesta andra västeuropeiska länder.

Den österrikiska marknaden tillhör inte de köpkraftigaste i Väst-europa. Bruttonationalprodukten, som under 1958 uppgick till 4.9 miljarder dollar, motsvarar nämligen endast 700 dollar per invånare. I Sverige exempelvis var den samtidigt 1 400 dollar.

Det andra världskriget medförde för Österrikes del stor förstörelse av produktionsapparaten. Härtill kommer den skadegörelse med bland annat demontering och bortförande av fabriker, maskiner och annat material, som ockupationen sedan kom att innebära. Österrike har emellertid utnyttjat de gynnsamma konjunkturerna efter kriget till att snabbt bygga ut näringslivet. I själva verket har Österrike haft en expansionstakt, som legat väsentligt högre än i flertalet andra västeuropeiska länder. Till en del kan detta visserligen sägas vara naturligt mot bakgrunden av den låga nivå Österrike befann sig på vid krigsslutet. Redan i början av 1949 hade dock den produktionsnivå uppnåtts, som rätt före kriget. Det är därför tydligt, att Österrike är på väg mot att bli en marknad, och konkurrent, att räkna med. Men ett viktigt problem är därvid hur kapitalknappheten inom landet skall övervinnas.

Vad beträffar den österrikiska produktionsstrukturen visar den, att

industrien bidrar med en förhållandevis stor andel. Under 1958 uppgick nämligen dess andel till 55 procent mot jordbrukets 12 procent. Belysande för den utveckling som landet genomgått de senaste två decennierna är, att före kriget var motsvarande siffror 41 resp. 22 procent. Anmärkningsvärt är, att servicenäringarnas andel samtidigt minskat från 37 till 33 procent.

En betydande del av industrien förstatligas

Den gynnsamma råvaru- och energibasen bildar fullt naturligt utgångspunkt för större delen av Österrikes industri.

Av de olika branscherna dominerar sålunda, som framgår av tabell Ö: 2, järn- och metallindustrien med 230 000 sysselsatta och med 27 procent av hela industriens produktionsvärde.

För verkstadsindustrien är tillverkningen inte så mycket inställd på massproduktion som på färdigställande av beställningsvaror. Detta

TABELL Ö: 2

Antal företag och sysselsatta samt produktionsvärde inom den egentliga industrien år 1957

Industrigren	Antal företag	Sysselsatta		Produktionsvärde	
		Totalt 1000-tal	Procentuell fördelning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Gruvindustri	67	34	6	374	12
Petroleumindustri	34	12	2	104	3
Jord- o. stenindustri	564	38	7	154	5
Järn- o. metallindustri	1 228	230	39	847	27
Träindustri	338	21	4	231	7
Läder- o. skoindustri	172	18	3	73	2
Textil- o. beklädn.-ind.	935	106	18	466	15
Massa- o. pappersind.	242	30	5	235	7
Kemisk industri	451	42	7	304	9
Livsmedelsindustri	505	51	9	404	13
Totalt	4 536	582	100	3 192	100

Endast företag med minst sex anställda medtagna.

har medfört en stark inriktning på export. För transportmedelsindustrin ligger tyngdpunkten på tillverkning av traktorer, lastbilar och motorcyklar.

Den kemiska industrien är vidare betydande genom att sysselsätta 42 000 anställda och svara för närmare 10 procent av det totala produktionsvärdet. Numera förmår den i motsats till före kriget inte bara täcka den inhemska efterfrågan utan även exportera en rad kemiska produkter.

Skogens stora roll för den österrikiska industrien framgår också av tabellen, som visar att 50 000 anställda var sysselsatta inom de industrier som förädlar skogarnas virke. Sågverksindustrin är för övrigt den starkast exportorienterade branschen av alla. Ungefär hälften av produktionen avsätts sålunda på den utländska marknaden.

Österrikes näst viktigaste bransch är textil- och beklädnadsindustrin, som sysselsätter närmare en femtedel av samtliga industriarbetare samtidigt som den svarar för cirka 15 procent av hela industriens produktionsvärde. Speciellt denna bransch, men även mer eller mindre industrien som sådan, har under efterkrigstiden haft vissa omställningsproblem i avsättningsförhållandena, eftersom de traditionella marknaderna i Östeuropa till stor del gått förlorade.

De flesta av Österrikes 4 500 företag är små eller medelstora företag. Av samtliga industriföretag 1957 hade nämligen 58 procent mellan 6 och 50 anställda, 37 procent mellan 51 och 500 medan endast 5 procent hade över 500 anställda. Dessa 5 procent eller 220 företag svarade dock för nästan hälften av samtliga sysselsatta samtidigt som de små företagen svarade för 10 procent.

Under de första efterkrigsåren förstatligades en betydande del av råvaruindustrierna, några företag inom förädlingsindustrin, de tre storbankerna samt energisektorn. Allt som allt är numera 77 — i allmänhet mycket stora — företag förstatligade. Härigenom omfattar den statliga industrisektorn nästan en tredjedel av hela industriens produktionsvärde och bortåt en fjärdedel av samtliga sysselsatta.

I det österrikiska jordbruket, som skyddas genom rigorösa importbestämmelser och som stödes genom subventioner, har till följd av de naturliga betingelserna och den historiska utvecklingen de små och

TABELL Ö: 3
Jordbrukets struktur år 1951

Storleksklass	Brukningsdelar		Areal	
	1000-tal	Procentuell fördelning	1000 ha	Procentuell fördelning
under 2	105	24	120	2
2—5	103	24	341	4
5—20	159	37	1 686	22
20—100	60	14	2 056	27
över 100	6	1	3 523	45
Totalt	433	100	7 726	100

medelstora gårdarna en relativt stor utbredning. Som synes av tabell Ö: 3 representerar de små lantbruken under 20 ha omkring 85 procent av samtliga medan lantbruk med över 100 ha uppgår till 1,5 procent. Men de sistnämnda har nästan hälften av den brukade jorden. Omkring en tredjedel av jordbruken, med 65 procent av jorden, återfinns i de bergiga delarna av landet, där brukningsförhållandena inte är de gynnsammaste.

Den inhemska livsmedelsproduktionen täcker numera 85 procent av behovet mot 75 procent 1938, trots att befolkningen sedan dess ökat kraftigt. Tabell Ö: 4 visar närmare produktionen samt importen och självförsörjningsgraden av de viktigaste livsmedlen.

Hög privat konsumtion, men låg offentlig

Som framgår av tabell Ö: 5 har Österrike en relativ fördelning av resurserna som vad gäller den privata konsumtionen och investeringsverksamheten överensstämmer med svenska förhållanden. Däremot använder Österrike en betydligt mindre andel av resurserna till offentlig konsumtion. Detta får dock inte undanskymma, att det föreligger stora skillnader beträffande efterfrågestrukturen i de båda länderna. De österrikiska hushållens utrustning med moderna hjälpmedel betyder exempelvis detta. Endast 17 procent av hushållen hade sålunda 1958 elpisar, 9 procent kylskåp och 7 procent tvättmaskiner.

TABELL Ö: 4

Produktion och självförsörjningsgrad av viktigare livsmedel år 1957/58

	Brödsäd	Potatis	Socket	Grönsaker	Vin	Nötkött	Svinkött	Mjök	Smör
Produktion (1 000 ton)	985	4 034	255	500	127	105	193	2 756	38
Import + (1 000 ton)	+ 246	— 2	+ 45	+ 50	+ 23	— 12	+ 6	— 14	— 10
Export — Försörjnings- grad (Procent)	79	100	101	91	106	112	99	101	123

TABELL Ö: 5
Försörjningsbalans för Österrike år 1958

Tillgång	Milj. dollars	Procentuell fördelning	Användning	Milj. dollars	Procentuell fördelning
Bruttonationalprodukt till marknadspris	4 943	80,6	Privat konsumtion	3 057	49,8
Import av varor och tjänster	1 193	19,4	Offentlig konsumtion	685	11,2
			Bruttoinvest.	1 101	17,9
			Lagerökning	42	0,7
			Export av varor och tjänster	1 251	20,4
Totalt	6 136	100,0	Totalt	6 136	100,0

50 procent av exporten till De Sex, mot 10 procent till De Sju

Att utrikeshandeln spelar en betydande roll för Österrikes näringsliv framgår också av tabell Ö: 5. Värdet av den totala exporten utgjorde sålunda 25 procent av den totala produktionen. Ungefär samma procenttal gällde även för importen. Men räknat per invånare är utrikeshandeln, dvs. export plus import, inte särdeles hög.

Det mest anmärkningsvärda med den österrikiska handeln är att den liksom den schweiziska kraftigt avviker från genomsnittet för hela sjustatsmarknaden. På sexstatsmarknaden — då särskilt på den västtyska marknaden — avsättes nämligen inte mindre än 50 procent av den totala exporten samtidigt som endast något mer än 10 procent finner avsättning inom sjustatsmarknaden. För importen är motsvarande siffror 54 procent resp. 11 procent. Vad beträffar handelsutbytet mellan Sverige och Österrike är detta förhållandevis ringa.

Av tabell Ö: 6 framgår mer i detalj, hur utrikeshandeln är sammansatt. I fråga om importen gäller, fullt naturligt mot bakgrunden av strukturen i den inhemska ekonomin, att mer än hälften består av hel- och halvfabrikat medan motsvarande andel i exporten är nära tre fjärdedelar.

TABELL Ö: 6

Importens och exportens sammansättning år 1958

Varuslag	Import		Export	
	Miljoner dollars	Procentuell fördelning	Miljoner dollars	Procentuell fördelning
Livsmedel	172	16,0	44	4,8
Råvaror	136	12,7	196	21,3
Kemiska produkter	79	7,4	40	4,4
Bearbetade varor	201	18,7	433	47,2
därav:				
textilvaror	72	6,7	78	8,5
oädla metaller	52	4,8	176	19,2
Maskiner och apparater samt transportmedel	271	25,2	138	15,0
därav:				
maskiner	138	12,9	72	7,8
elektriska maskiner	52	4,8	38	4,1
transportmedel	81	7,5	28	3,1
Diverse färdiga varor	54	5,0	46	5,0
Mineraliska bränslen och oljor	140	13,0	21	2,3
Animaliska och vegetabiliska oljor och fetter	21	2,0	.	.
Totalt	1 074	100,0	918	100,0

Informationsställen i Österrike

Bundesministerium für Handel und Wiederaufbau, Stubenring 1, Wien I, tel. 57 56 55, Sektion V, Abteilung 31 a och b (allmänna handelspolitiska frågor), 32 (tullfrågor, EFTA-frågor) samt 34 (kommersiella utrikeshandelsfrågor, statistik).

Bundeskammer der gewerblichen Wirtschaft (Bundeskammer), Stubenring 12, Wien I, tel. 52 15 11, Fachabteilung 5, Abteilung für Handelspolitik und Aussenhandel (rådgivning i alla frågor, som rör utrikeshandeln; publicerar affärsmöjligheter i sin officiella bulletin).

Österreichisch-Schwedisches Institut, Michaelerplatz 1, Feststiege,

Mezz. 4, Wien I, tel. 52 64 04 (svensk handelskammare för Österrike).

Svenska Ambassaden (Schwedischer Botschaft), Liechtensteinstrasse 51, Wien IX, tel. 32 46 61.

Allmänna adresskalendrar

Handels-Compass. Österreich.

Herold Adressbuch von Österreich für Industrie, Handel, Gewerbe.

Industri-Compass. Österreich.

Handelsmatriser

*De Sjus varuimport och varuexport
fördelad på länder 1958*

De Sjus varuimport fördelad på länder 1958

Exportland		Sverige	Danmark	Norge	Storbritannien	Schweiz	Österrike	Portugal	De Sju	Västtyskland	Frankrike	Belgien + Lux.	Nederländerna	Italien	De Sex	Finland	Västeuropa	Öst Europa	Nordamerika	U S A	Sydamerika	Afrika	Mellersta Östern	Asien	Oceanien	Totalt
Importland																										
Sverige	milj. \$	—	95	78	332	50	17	7	579	552	87	88	179	83	989	25	1 631	74	312	251	140	40	84	71	14	2 366
	%	—	4	3	14	2	1	.	24	23	4	4	8	3	42	1	69	3	13	11	6	2	3	3	1	100
Danmark	milj. \$	135	—	48	303	30	7	4	527	268	46	51	98	23	486	24	1 067	45	132	122	53	6	9	33	1	1 346
	%	10	—	3	23	2	1	.	39	20	3	4	7	2	36	2	79	3	10	9	4	.	1	3	.	100
Norge	milj. \$	208	58	—	202	18	6	3	495	264	43	40	90	26	463	4	986	36	188	90	35	26	8	27	3	1 309
	%	16	5	—	16	1	.	.	38	20	3	3	7	2	35	.	75	3	14	7	3	2	1	2	.	100
Storbritannien	milj. \$	377	324	156	—	104	23	42	1 026	381	282	170	446	216	1 495	190	3 268	313	2 195	988	754	1 022	877	1 082	1 044	10 555
	%	4	3	2	—	1	.	.	10	4	3	1	4	2	14	2	31	3	21	9	7	10	8	10	10	100
Schweiz	milj. \$	25	16	8	96	—	35	4	184	455	188	74	84	202	1 003	6	1 221	48	266	196	57	43	18	47	7	1 707
	%	1	1	1	6	—	2	.	11	27	11	4	5	12	59	.	71	3	16	12	3	3	1	3	.	100
Österrike	milj. \$	13	7	5	46	46	—	3	120	417	34	18	33	81	583	2	738	118	124	108	23	27	9	26	7	1 072
	%	1	1	1	4	4	—	.	11	39	3	2	3	7	54	.	69	11	11	10	2	2	1	3	1	100
Portugal	milj. \$	13	4	5	62	15	4	—	103	84	37	35	14	18	188	1	298	3	47	34	9	82	29	7	5	480
	%	3	1	1	13	3	1	—	22	17	8	7	3	4	39	.	62	1	10	7	2	17	6	1	1	100

De Sjus varuexport fördelad på länder 1958

Importland Exportland		Exportland																								
		Sverige	Danmark	Norge	Storbritannien	Schweiz	Österrike	Portugal	De Sju	Västtyskland	Frankrike	Belgien + Lux.	Nederländerna	Italien	De Sex	Finland	Västeuropa	Östeuropa	Nordamerika	USA	Sydamerika	Afrika	Mellerta Östern	Asien	Oceanien	Totalt
Sverige	milj. \$	—	124	219	341	23	12	13	732	297	92	89	102	67	647	59	1 493	70	162	122	152	78	38	63	32	2 088
	%	—	6	10	16	1	1	1	35	14	5	4	5	3	31	3	72	3	8	6	7	4	2	3	1	100
Danmark	milj. \$	91	—	60	322	18	6	4	501	268	37	16	27	66	414	16	979	34	133	98	46	18	22	30	4	1 266
	%	7	—	5	26	1	.	.	39	21	3	1	2	5	32	1	77	3	11	8	4	1	2	2	.	100
Norge	milj. \$	73	45	—	144	7	5	4	278	105	30	21	28	19	203	9	523	29	81	67	31	38	11	20	11	744
	%	10	6	—	19	1	1	.	37	14	4	3	4	2	27	1	71	4	11	9	4	5	1	3	1	100
Storbri- tannien	milj. \$	300	220	187	—	104	47	68	926	394	227	181	295	198	1 295	91	2 948	238	1 741	828	357	1 288	604	1 174	1 045	9 395
	%	3	2	2	—	1	1	1	10	4	3	2	3	2	14	1	31	3	19	9	4	14	6	12	11	100
Schweiz	milj. \$	48	25	17	87	—	47	16	240	251	117	62	56	121	607	12	924	51	226	153	98	52	57	111	28	1 547
	%	3	2	1	6	—	3	1	16	16	7	4	4	8	39	1	60	3	15	10	6	3	4	7	2	100
Öster- rike	milj. \$	18	8	7	22	38	—	3	96	230	27	16	26	156	455	4	602	125	55	45	27	25	29	47	8	918
	%	2	1	1	2	4	—	.	10	25	3	2	3	17	50	.	66	13	6	5	3	3	3	5	1	100
Portugal	milj. \$	7	3	2	32	4	2	—	50	22	19	11	7	12	71	.	127	5	30	24	8	103	7	6	2	288
	%	2	1	1	11	1	1	—	17	8	7	4	2	4	25	.	44	2	10	8	3	36	2	2	1	100

I Svenska Telegrambyråns skriftserie
har tidigare utkommit:

1. *Werner Gatz:*
TYSKLAND EN AKTUELL MARKNAD
(1952) Utgången
2. *Erik Westerlind:*
SVERIGES EKONOMI
(1953) Utgången
3. *Hans Swedberg:*
EXPORTEN — EN LIVSNERV I VÅR EKONOMI
(1954) Utgången
4. *Erlend v. Hofsten:*
HUR VI ANVÄNDER VÅRA PENGAR
(1955) Utgången
5. *Ulf af Trolle:*
DETALJHANDELN AV I DAG — EN ÖVERSIKT
(1956) Utgången
6. *Erik Westerlind*
SVERIGES EKONOMI
(1956) Utgången
7. *Erik Westerlind—Rune Beckman*
SVERIGES EKONOMI
(1959)

Pris kronor 5: 50